

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

ΑΙ ΑΠΟΚΡΕΩ ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ

Αἱ ἀπόκρεω πανηγυρίζονται τόσον πανδήμως καὶ μεγαλοπρεπῶς ἐν Ἰωαννίνοις, ὥστε λαμβάνουσιν, οὕτως εἰπεῖν, ὄψιν καὶ σημασίαν ἐθνικῆς ἑορτῆς. Ἐπίσης ἢ κατ' αὐτὰς προσωποδοφῶν κατήντησε πατροπαράδοτον ἔθιμον, ὥστε ὅτε παρεδόθησαν τὰ Ἰωάννινα, μεταξὺ τῶν πρώτων προνομίων, ἄτινα ἐζήτησαν καὶ ἔλαβον οἱ κάτοικοι αὐτῶν παρὰ τῶν κατακτητῶν, ἔθεσαν καὶ τὸ τῆς προσωποδοφῶν κατὰ τὰς ἀποκρεως. Φύσει εὐτράπελοι οἱ Ἰωαννῖται καὶ πλούσιοι ἄλλοτε ἔχον ἀνυψώσῃ τὸν πανηγυρισμὸν τῶν ἀποκρεων εἰς τὸ ἄκρον ἄωτον τῆς εὐθυμίας καὶ τρυφῆς. Ἐκλείψαντος ὁμως μετὰ αὐτὰ τοῦ πλοῦτου, ἐξησθένησε βαθμηδὸν καὶ ἡ μεγάλη τάσις αὐτῶν πρὸς εὐθυμίαν, ὃ δὲ πανηγυρισμὸς τῶν ἀποκρεων κάπως παρήκμασεν. Οὐχ ἦτον ὁμως καὶ σήμερον, καθ' ἣν ἐποχὴν ἡ Ἠπειρὸς κατατρώχεται ἀλόκληρος ὑπὸ ἐντελοῦς πενίας, σχεδὸν ὑπὸ πείνης, αἱ ἀπόκρεω ἑορτάζονται ἐν Ἰωαννίνοις πολὺ περιέργως καὶ πολὺ μεγαλοπρεπέστερον, ἢ εἰς πᾶσαν ἄλλην ἑλληνίδα πόλιν.

Ἄλλ' ἐνθ' ἄλλοτε ἡ εὐθυμία καὶ ἡ διασκεδασίς ἤρχιζεν ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τοῦ Τριωδίου, ἤδη κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην, ἐὰν εἶνε κίθρις καὶ εὐήλιος, μόλις φαίνονται περὶ τὸ ἑσπέρας ὀλίγοι τινὲς προσωποδοφοροὶ διερχόμενοι τὰς ὁδοὺς καὶ

οὗτοι ἐὰν ἔχωσι λάβῃ τὴν ἄδειαν τοῦ πασσαὶ καὶ τοῦ μητροπολίτου. Διότι ἀπὸ τῆς σατραπειᾶς τοῦ Ἀλῆ-πασσά Τεπελενλῆ οἱ προσωποδοφοροῦντες εἶνε ὑποχρεωμένοι νὰ ζητήσωσι τὴν ἄδειαν παρὰ τῶν εἰρημένων ἀρχῶν.

Δοθείσης δὲ τῆς ἀδείας, ἡ πανήγυρις ἄρχεται κυρίως ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τῆς κρεατινῆς μάλιστα, καθ' ἣν διακόπτουσι τὰς ἐργασίας τῶν οἱ Ἰωαννῖται, φοβούμενοι, φαίνεται, τὴν ἀράν τοῦ εἰπόντος:

Ἀνάθεμα ποῦς δούλευε τὰ
[τρία τὰ Σαββάτα,
τῆς Κρεατῆς, τῆς Τυρινῆς
καὶ τῶν Ἁγίων Θεοδώρων.

Ἀπὸ τῆς μεσημβρίας λοιπὸν τοῦ Σαββάτου οἱ κάτοικοι ἐνδεδυμένοι τὰς ἑορτασίμους στολὰς ἐκχύνονται εἰς τὰς κεντρικωτέρας ὁδοὺς καὶ πλατείας, ὅπου γίνεται ἡ παρέλασις τῶν προσωποδοφορῶν. Ὁ μεγαλειότερος ὁμως συνοσισμὸς γίνεται ἐν τῇ καλουμένῃ πλατείᾳ τῶν Μνημα-

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΚΡΕΩΣ

ὑπὸ Θ. Ἀννίνου

των. Δὲν ὑπάρχουν ἐκεῖ κομιτᾶτα, οὔτε βραβεῖα διὰ τοὺς προσωποδοφοροῦς, οὔτε εἶνε οὗτοι ὑποχρεωμένοι νὰ παρελάσωσιν ἀπλῶς χάριν τῆς θέας τοῦ λαοῦ τὰ κεντρικώτερα μέρη, ὃ εἰς κατόπιν τοῦ ἄλλου καὶ ἔπειτα νὰ διαλυθῶσιν, ἀλλ' οὔτε ἡ προσωποδοφορία καὶ ὁ μεταμορφοσμός αὐτῶν εἶναι οἷος ὃ ἐν Ἀθήναις καὶ ἄλλαρχῶ. Εἰς τὰ Ἰωάννινα οἱ προσωποδοφοροὶ (οὗς ὁ λαὸς καλεῖ ἀπλῶς προσωπίδες) ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπεικονίζουσι διὰ τε τῆς ἐνδυμασίας καὶ τῆς παρελά-

σεως τοῦ ἠρωϊκοῦ χρόνου τῶν Ἀρματωλῶν μας. Συγχροτοῦσιν, ὡς οἱ Ἀρματωλοὶ, μπουλούκια ἐκ πέντε, ἐπτὰ καὶ πλειόνων προσώπων, ἐν οἷς διακρίνονται οἱ καπετᾶνοι καὶ τὰ πρωτοπαλλήκαρα ἐκ τῆς ἐνδυμασίας αὐτῶν. Ἐνδύονται δὲ τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν στολήν, ἐπίσης ὡς οἱ Ἀρματωλοὶ, μὲ κοντὴν φουστανέλλαν, κάλτσες, γελέκια χρυσᾶ, φλωροκαπνισμένα σαπράζια, γάντζους, παλάσκες, σελάγια χρυσοκέντητα περὶ τὴν ὄσφυν, ἀργυρᾶ σταυρωτὰ ἐπὶ τοῦ στήθους καὶ μαντήλιον λευκὸν ἐκ μετᾶξης ἐπὶ τῆς κεφαλῆς περὶ τὸ φέσιον, τὸ ὁποῖον δύναται ἀδιακρίτως νὰ εἴνε εἴτε ἐρυθρὸν μακροθύσανον εἴτε ἀλθανικὸν λευκὸν. Οὕτω κατηρτισμένοι λαμβάνουσι μεθ' ἑαυτῶν καὶ τὰ βιολιά ἐξερχόμενοι εἰς τὰς ὁδοὺς μὲ τὸ ὕψος καὶ τὸ βάδισμα καὶ τὸ παραστατικὸν τῶν Κλεφτῶν, ἀλλὰ καὶ μὲν συλλαμβάνουσι τοὺς διαβάτας, ὡς ἐκείνοι εἰς τὰ ὄρη, καὶ ζητοῦσι παρ' αὐτῶν χρήματα διὰ τῆς ἐπιτακτικῆς φράσεως: «παρᾶν, παρᾶν!», ἀλλὰ καὶ δὲ χορεύουσιν ἐπ' ἀμοιβῇ τῶν περιστώτων τοὺς χοροὺς τῶν Κλεφτῶν. Ἀλλὰ καὶ αἱ προσωπίδες αὐτῶν εἶνε ἐπίτηδες κατεσκευασμέναι, παριστώσαι ὀμαλά, ὠραία καὶ μεγαλοπρεπῆ πρόσωπα στολισμένα μὲ μεγάλους ὀφθαλμοὺς καὶ παχυτάτους μαύρους ἐκ μαλλίων μύστακας ἀρειμανίως πάντοτε ἀνεστραμμένους.

Ἐτέρα ὁμάς εἶνε ἡ ὑπὸ τὸ ὄνομα ἄργανου, ἧς οἱ προσωπίδοφοροὶ παριστώσαι γαμήλιον ἀγροτικὴν πομπήν. Βλέπει τις λοιπὸν αὐτοὺς ἐνδεδυμένους μὲ προγενεστέρως ἐνδυμασίας χωρικῶν, μὲ τσιπούνια ἢ σιγγούνια ἐπὶ τῆς φουστανέλλας πολυλόξα κτλ. Διακρίνονται δὲ μετὰ αὐτῶν οἱ ὑπερήταί τοῦ γάμου μὲ τοὺς κιστῆρους ραδάδες (ποδιές) περὶ τὴν φουστανέλλαν καὶ τὴν πλόσκαν πλήρη οἴνου εἰς τὰς χεῖρας, ὁ νουνός, ὁ βλάμης, ὁ γαμπρός καὶ ἡ νύφη, ἧτις ἐπὶ κεφαλῆς φορεῖ ἀρχαῖον ἡπειρωτικὸν κάλυμμα, λευκὸν σκούρον περικέντητον διὰ χρυσοῦ ἢ μετᾶξης, ὃν ἄλλοτε ἔφερον καὶ αἱ γυναῖκες τῆς ἀνωτέρας τάξεως τῶν Ἰωαννίνων ὡς καὶ αὐτὴ ἡ ὠραία Βασιλικὴ τοῦ Ἀλῆ πασᾶ, πρὸς ἣν οὗτος ἐσυνεθίζε νὰ λέγη:

Ὅντας βραίνης τᾶσπρο φέσι
Μὲ τὴ φούντα τῆ χρυσῆ,
Τρέμει ὁ οὐρανὸς νὰ πέση
Μ' ὅλα τ' ἄστρα του μαζί.

Οἱ προσωπίδοφοροὶ οὗτοι χορεύουσιν τοὺς γαμήλιους χοροὺς καὶ ἔχουσιν μεθ' ἑαυτῶν ὡς μουσικὰ ὄργανα τὴν κλασικὴν μας καραμουζάν καὶ τὸ νταούλι, τὸ ὁποῖον ἐκεῖ καλεῖται ἄργανου ἐξ οὗ καὶ τῆς ὁμάδος ἡ ὀνομασία. Οἱ κατασκευάζοντες τὴν Καμῆλαν ἐν Ἰωαννίνοις ἀπεικονίζουσι τὸν βίον τῶν νομάδων, διότι παριστώσαι γέροντα καὶ γριάσαν ὀδοιπόρους ἔχοντας τὸν μικρὸν υἱὸν αὐτῶν ἐπὶ τῆς ῥάχους τῆς καμήλου.

Πάντες οὗτοι οἱ προσωπίδοφοροὶ εἶνε ἄνδρες ἠλικιωμένοι ἐκ τοῦ κοινοῦ λαοῦ τῶν Ἰωαννίνων. Εἰς παλαιότερους καιροὺς οἱ νεανία τῶν ἀρίστων οἰκογενειῶν δαπανῶντες ἀφειδῶς ἐνεδύοντο μὲ πολυτιμοτάτας ἐνδυμασίας χρυσοπαρῦρους τῶν ἀρχαίων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον χρόνων καὶ παρίστανον τὸ δῶμα τῆς Πολυζένης ἢ τὸν Ἐρωτόκριτον ἢ τὸν Τρωικὸν πόλεμον. Σήμερον ὑποδύονται καὶ μαθηταὶ τινὰς ἠρώας ἀρχαίους ἢ ἱππότες, ἀλλ' ὅχι μὲ πολλὴν δεξιότητα καὶ σημασίαν, καὶ αἱ παρελάσεις αὐτῶν γίνονται στιγμιαίαι, μεθ' ἧς διαλύονται καὶ συμμιγνύονται μετὰ τοῦ λοιποῦ πλήθους ἐν τῇ πλατεῖᾳ τῶν Μνημάτων, ἐνθα περὶ τὴν ἐσπέραν συγκεντρῶνται ὅλος ὁ λαὸς καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι προσωπίδοφοροὶ ἐπιστρέφοντες ἐκ τῶν διαφόρων ὁδῶν καὶ συνοικιῶν καὶ χορεύουσιν μέχρι βαθείας νυκτός. Ἡ πλατεῖα τότε ἐκείνη καταπνέ ἀνάστατος. Ἐνῶ ὁ ἥλιος δύνει μεγαλοπρεπῆς ὀπίσθεν τῶν δυτικῶν λόφων τῆς πόλεως καὶ εἰς τὰς τελευταίας ἀντανάκσεις τῶν ἀκτίνων αὐτοῦ πορφυροῦνται αἱ χιονοσκεπεῖς κορυφαὶ τῆς Πίνδου πρὸς ἀνατολάς, πρασινίζουσιν δὲ τὰ λιθαρία πέραν καὶ ἡ λίμνη κάτω ἡρεμεῖ, ἡ πλατεῖα ἐκείνη πληροῦται ἡσυχίας καὶ φωνῶν παντοειδῶν καὶ γελώτων καὶ μουσικῶν ἤχων. Ὅλη δὲ ἡ ἀχλύς, ἧτις συνήθως κατὰ τὰς ἐσπέρας ἐπικαθίεται ἐπὶ τῶν πόλεων, ἐκεῖ φαίνεται ὡς νὰ ἐξέρχεται τότε ἐκ τῆς πλατείας ἐκείνης καὶ ἐκχύνεται εἰς τὴν ἐπιλοιπὸν πόλιν τῶν Ἰωαννίνων.

Ἀλλ' ἰδοὺ ἐπέρχεται ἡ σκοτεινὴ νύξ, καὶ ἀνάπτονται εἰς τὸν οὐρανὸν τ' ἄστρα. Τότε ἄρχεται ἀραιούμενον τὸ πλῆθος καὶ οἱ προσωπίδοφοροὶ ἐπανέρχονται θριαμβευτικῶς εἰς τὰς συνοικίας τῶν διερχόμενοι διὰ τῶν προξενείων τῶν ξένων Δυνάμεων καὶ χορεύοντες ἐξῶθεν αὐτῶν πρὸς τιμὴν τῶν. Τὴν ὥραν ταύτην ἄλλαι φωναί, φωναὶ παιδικαί, ἀρχίζουσιν ν' ἀντηχοῦν ἀνὰ τὰς ὁδοὺς τῶν συνοικιῶν ἰδίως. Διότι οἱ παῖδες ἐκάστης συνοικίας περιέρχονται καθ' ὁμάδας τὰς οἰκίας ἀπὸ θύρας εἰς θύραν ζητοῦντες ἐν κραυγαῖς καυσόξυλα διὰ τῆς ἐπικλήσεως:

Εὐλα γὰρ τ' ἀποκρηαῖς
Νὰ χορέψουν οἱ γρηαῖς!...

Μὲ τὰ ξύλα ταῦτα ἀνάπτουν πυρὰν τεραστίαν, τζαμάλαν καλούμενην, εἰς τὸ σταυροδρόμιον ἢ τὴν πλατεῖαν τῆς συνοικίας τῶν πέριξ τῆς ὁποιᾶς χορεύουσιν μέχρι τοῦ μεσονυκτίου ἄδοντες. Ἄλλοτε εἰς τὸν περὶ τὴν πυρὰν χορὸν ἐλάμβανον μέρος τὴν νύκτα καὶ νεάνιδες καὶ γυναῖκες ὧν προῖσταντο αἱ γριάι. Σήμερον περὶ τὴν πυρὰν μόνον οἱ παῖδες καὶ οἱ νεανία, σπανίως δὲ καὶ οἱ ἄνδρες χορεύουσιν, αἱ δὲ γυναῖκες καὶ αἱ νεανίδες θεῶνται ἐκ τῶν δικτυωτῶν παραθύρων τῶν. Ὅσοι ἐπίσης ἐπροσωπίδοφορον τὴν ἡμέραν ἤδη ἐπιφαίνονται χορεύοντες περὶ τὰς πυρὰς μὲ

τὰς ἀρματωλικὰς ἐνδυμασίας τῶν, ἀλλ' ἄνευ προσωπίδων. Πολλοὶ δὲ περιέρχονται ἀπὸ μιᾶς εἰς ἄλλην πυρὰν πάσας τὰς συνοικίας τῆς πόλεως πανταχοῦ λαμβάνοντες μέρος εἰς τοὺς χοροὺς. Οὗτοι εἶνε οἱ λεγόμενοι ἀσπροσκούφηδες, ἢ ἐκ τοῦ λευκοῦ σκούρου ὄν φοροῦσι πάντοτε, ἢ καραμπέρηδες, τουτέστιν εὐτράπελοι, εἶνε ἐκείνοι, οἵτινες ὅ,τι ἐργάζονται καθ' ὅλην τὴν ἐβδομάδα κερδίζουσι, θυσιάζουσιν εἰς τὸν Βάχχον τὴν Κυριακὴν, ἐκείνοι τῶν ὁποίων οἱ πρόγονοι κινήσαντες ποτε διὰ ταξείδιον, μόλις μέχρι τοῦ βουνοῦ τῶν Ἰωαννίνων ἔφθασαν «κι' ἀπὸ τὰ μέθια τὰ πολλὰ γυρίσαν τὸν κατήφορον», ὡς ἀναφέρει τὸ τραγοῦδι τῶν, εἶνε τέλος ἐκείνοι τοὺς ὁποίους ὁ Φωριὲλ ἀνεγνώρισεν ὡς ποιητὰς τῶν περιφθῶν διστίχων, ἅτινα ἰδιαιτέρως Γιαννιώτικα λέγονται.

Ἡ ἀξιολογώτερα ὁμῶς πυρὰ γίνεται εἰς τὴν συνοικίαν τῆς Καραβατιᾶς, κατὰ τὸ νοτιοδυτικὸν ἄκρον τῆς πόλεως, τὴν ὑψηλοτέραν συνοικίαν, ὅπου κατοικοῦσιν οἱ εὐθυμότεροι καὶ αἰσθηματικώτεροι Ἰωαννῖται, οἵτινες περὶ τὴν πυρὰν ψάλλον ἐν χορῷ ἐλευθέρως τὰ τραγοῦδια τοῦ Μπουκουβάλα, τοῦ Κατσαντώνη, τοῦ Ζήτρου καὶ ἄλλων παλαιῶν Κλεφτῶν, καὶ ὅπου ὑπάρχουσιν αἱ ὠραιότεραι τῶν Ἰωαννίνων νεάνιδες, αἵτινες τόσον καιρὸν περιορισμέναι, μόνον κατὰ τὰς νύκτας ἐκείνας λαμβάνουσιν εὐκαιρίαν νὰ ἰδῶσιν ἐκ τοῦ πλησίον ὑπὸ τὰ δικτυωτὰ τῶν παράθυρα διερχομένους τοὺς ἀγαπητοὺς τῶν καὶ νὰ ψιθυρίσῃ μυστηριωδῶς εἰς αὐτοὺς τὸ περιπαθὲς τῶν παράπων:

Μάτια μου μαμουριασμένα
Καὶ πολὺ χαινίκα,
Δὲν βρωτᾶτε καὶ γὰρ μένα,
Τὰχα τί νὰ γίνηκα;

Οὕτω παρέρχεται τὸ πρῶτον ἡμισυ τῆς νυκτός. Μετὰ τὸ μεσονυκτίον αἱ πυρὰν σβύνονται, οἱ δὲ χορευταὶ διασκορπίζονται εἰς τὰς οἰκίας τῶν, ὅπου σχηματίζουσι κατὰ στενοὺς οἰκογενειακοὺς καὶ φιλικὸς κύκλους παννυχίους ἐσπερίδας.

Κατὰ τὰς ἐσπερίδας ταύτας σπανίως βλέπει τις καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς αἰθούσαις τῶν πλουσίων εὐρωπαϊκοὺς χοροὺς. Διότι κυρίως ἐν Ἰωαννίνοις χορεύονται οἱ ἐθνικοὶ χοροὶ κάλλιστα ὑπὸ πάντων Ἰωαννινοῦν, αἵτινες εἶνε ὀνομασταὶ διὰ τὸν χορὸν τῶν. Ἐν δὲ ταῖς οἰκίαις τῆς κατωτέρας τάξεως, ἐν αἷς λάμπουν καὶ ὀλιγώτερα φῶτα, παρατηρεῖ τις τὸν σεμνότετον συρτόν ὑπὸ νεανίδων χορευόμενον. Μετ' αὐτὰς δὲ ἐγείρονται οἱ νεαροὶ δαιτυμόνες, οἵτινες χορεύοντες ἄδουσιν ἀστεία ἢ βαχχικὰ ἄσματα. γνήσια τουτέστιν ἀποκρηατικά, ὧν ἀξιοπεριεργότερον εἶνε τὸ ἀκόλουθον:

Πέρασ' ἀπὸ τὴν Καρυά,
Εἶδα πῶσπερναν κουκιά.
Ἔτσι γὰρ τὰ ἔσπερναν οἱ Καρυώταις τὰ κουκιά.

Πάλι ξαναπέρασα,
Εἶδα πῶς τὰ πότιζαν.
Ἔτσι γὰρ τὰ πότιζαν κτλ.

Πάλι ξαναπέρασα,
Εἶδα πῶς τὰ σάκκιζαν.
Ἔτσι γὰρ τὰ σάκκιζαν κτλ.

Πάλι ξαναπέρασα,
Εἶδα πῶς τὰ μάζωναν.
Ἔτσι γὰρ τὰ μάζωναν κτλ.

Πάλι ξαναπέρασα,
Εἶδα πῶς τὰ σάκκιζαν.
Ἔτσι γὰρ τὰ σάκκιζαν κτλ.

Πάλι ξαναπέρασα,
Εἶδα πῶς τὰ φόρτωναν.
Ἔτσι γὰρ τὰ φόρτωναν κτλ.

Καὶ καθ' ἑκάστην στροφὴν, ἧτις λέγει πῶς ἔσπερναν οἱ Καρυώταις καὶ πῶς πότιζαν, σάκκιζαν, μάζωναν, σάκκιζαν καὶ φόρτωναν τὰ κουκιά τῶν, ὁ ἡγέτης τοῦ χοροῦ δεικνύει τοῦτο διὰ χειρονομιῶν, ἅς εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ μιμηθῶσι πάντες οἱ χορευταί. Ἀκολουθῶν διαλύουσι καὶ αὐτοὶ τὸν χορὸν. Καθήμενοι δὲ μετὰ τῶν λοιπῶν εἰς κύκλον ἐκλέγουσι δύο, τοὺς εὐφρονότερους καὶ μᾶλλον εἰδήμονας τῶν τραγοιδιῶν, οὓς ὑποχρεοῦσι νὰ τραγουδοῦν ἀμοιβαδὸν κατ' ἐρωταπόκρισιν δίστιχα τραγοῦδια, τοῦ δευτέρου τραγοῦδι τοῦ ὀφείλοντος ν' ἀποκρίνεται δεξιῶς εἰς τὸ δίστιχον τοῦ πρώτου καὶ πολλάκις ν' ἀρχίζῃ τὸ δίστιχόν του μὲ τὴν αὐτὴν λέξιν μὲ τὴν ὁποῖαν ἤρχισε καὶ ὁ πρῶτος τὸ ἰδικόν του, ἀμφοτέρω δὲ νὰ μὴ ἀπομακρυνθῶσι ποσῶς τοῦ ἐξ ἀρχῆς τεθέντος θέματος. Συνάπτουσι δὲ τοιοῦτοτρόπως περιέρχους στιχομυθικοὺς ἀγῶνας, τοὺς ὁποίους πάντοτε εἰς τὰς εὐθυμίας τῶν συνειθίζουσιν οἱ Ἰωαννῖται. Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ἐπιδίδονται εἰς τοιαύτας διαχύσεις, οἱ δεισιδαιμονέστεροι ἐξ ἀμφοτέρων τῶν φύλων συνωστίζονται περὶ τὴν πυρὰν τῆς ἐστίας καὶ ἐξάγουσιν οἰωνοὺς ἐκ τοῦ ψιθυρισμοῦ τῆς φλογός, τοῦ τριγμοῦ τῶν καιομένων ξύλων ἢ ἐκ τῆς διεθυίνσεως τῶν ἀναπνεύωντων κόκκων σίτου, οὓς ρίπτουσιν ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων, ἢ καὶ ἐκ τοῦ ἀνοίγματος τοῦ διχαλωτοῦ ὄστου τῆς ὄρνιθος, ὅπερ στήνουσιν ὄρθιον ἐν τῇ αἰθάλῃ καὶ ἐκ τούτων προμαντεύονται ἂν ἡ ἔγκυος μετὰξὺ αὐτῶν θὰ γεννήσῃ ἄρρην ἢ θῆλυ, ἂν ἡ μία ἀνταγαπᾶται ἀπὸ τὸν ἄλλον.

Ἐρχεται ἀκολουθῶς ἡ Πέμπτη τῆς Κρεατικῆς ἐβδομάδος, ἡ λεγομένη Τσικνοπέριτη, καθ' ἣν ἐκάστη οἰκοδέσποινα προσπαθεῖ νὰ πλάσῃ τὴν παχυτέραν τσικνοπερτίσιαν πῆτταν, τὴν ὁποῖαν τὸ γεῦμα ἀποστέλλει εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ ἀνδρός τῆς. Διότι κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην τὰ καταστήματα πάντα μέχρι μεσημβρίας ἐργάζονται. Ἐπειτα τρώγουσιν ἀπὸ κοινοῦ καταστηματάρχαι καὶ ὑπάλληλοι καὶ ὑπηρεταὶ τὴν πῆτταν καὶ τὸ τσικνοπῶνον, δηλαδὴ μεθοκοποῦν μέχρι νυκτός. Τὸ δὲ Σάββατον τῆς Τυρινῆς ἐπαναλαμβάνονται ὅσα γίνονται τὰς παρελθούσας Κυριακάς καὶ τὰ Σάββατα. Ἡ Κυριακὴ ὁμῶς τῆς

Τυρινῆς, ἡ καὶ τελευταία Κυριακὴ τῶν ἀποκρῶν, ὑπερέχει πάντων. Διότι κατ' αὐτὴν, ἐκτός τῶν προμνημονευθέντων, συμβαίνουν καὶ ἄλλα ἐπίσης λόγου ἄξια.

Ἐν τῇ πλατείᾳ τῶν Μημημάτων συγκροτεῖται ὁ βλάχιος χορὸς ὑπὸ ῥωμαλέων καὶ μεγαλοψύχων Βλάχων τῆς Πίνδου, οἵτινες παραχειμάζουν· μετὰ τῶν οἰκογενειῶν τῶν ἐν Ἰωαννίνοις. Χορεύονται περὶ τοὺς 30 ἐξ αὐτῶν ἄδοντες ἐν ἑλληνικῇ γλώσσῃ τὰ ἀπαράμιλλα ἐκεῖνα κλέφτικα τραγούδια, ἅτινα ἐξυμνοῦσι τοὺς μεγάλους ἥρωας τῶν βουρῶν. Πλησίον δὲ τούτων στήνεται τὸ Γαίτανάκι. Τὸ Γαίτανάκι ἦτο ἀγνωστον πρότερον ἐν Ἰωαννίνοις, εἰσήγαγον δ' αὐτὸ τὸ πρῶτον τὰ παλληκάρια τοῦ στρατηγοῦ Θεωδώρακη Γρίβα, κατὰ τὸ 1845. Τὸ πλῆθος συνωστίζεται ὑπὸ τὰ παράθυρα τῶν πλουσίων οἰκῶν, ὅπου προκαλούμενος στήνεται ὁ λεγόμενος χορὸς τῶν καρμπέρηδων, ἔχων τοῦτο τὸ ἰδιόζυγον, ὅτι κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτοῦ κείται πάντοτε ἐπὶ τοῦ ἐδάφους πλὸς καὶ ἢ μὴ πῶς (πῆλινον ἀγχείον) πλήρες οἴνου, τὸ ὅποιον εἰς τὸ τέλος ἐκάστου ἄσματος περιέρχεται εἰς τὰ χεῖλη τῶν χορευτῶν.

Μόλις νυκτώσῃ ἄλλη ὄμας καρμπέρηδων ἐξέρχεται εἰς τὴν πλατείαν διακομφοδοῦσα παλαιότατον γαμήλιον ἔθιμον τῶν Ἰωαννιτῶν, καθ' ὃ αἱ νύμφαι ὠδηγοῦντο εἰς τοὺς οἴκους τῶν νυμφίων ἐν καιρῷ νυκτός με φανούς καὶ πυρσούς. Περιτυλίτουν οὗτοι τὴν κεφαλὴν ἐνός ἐκ τῆς συνοδίας με πλάτυ μαντήλιον δίκην μαχραμάξ, ἀραιοῦ ὑφάσματος, δι' οὗ τότε αἱ Ἰωαννίτισσαι νύμφαι ἐκάλυπτον τὸ πρόσωπον, οἱ δὲ λοιποὶ πάντες με ἀνημμένα κηρία εἰς χεῖρας σχηματίζουσι πομπήν, καὶ ἄδοντες τραγούδια τοῦ γάμου περιέρχονται τὰ οἶνοπωλεία. Τὴν δὲ νύκτα ἐπαναλαμβάνουν τὰς πυρᾶς καὶ τὰς ἐσπερίδας. Οὕτως ἐξημερώνει ἡ Καθαρὴ Δευτέρα. Ἡ εὐθυμία ἐξακολουθεῖ καὶ κατ' αὐτὴν. Μετὰ μεσημβρίαν δὲ ἐξέρχονται πάντες οἱ κάτοικοι προπορευομένων τῶν πλουσίων μετὰ μουσικῶν ὀργάνων εἰς τὴν ὠραίαν ἐξοχὴν τοῦ Ἁγ. Νικολάου τῶν Κοπάνων καὶ χαλνοῦν τὰ μαχμουρλούκια, ὅπως λέγουσι ἐκεῖ τὰ ἀθηναϊκὰ Κούλουμα, ὅπῃ ἐπιστρέφουν περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου καὶ διαλύονται. Ἐκτοτε παύει πᾶσα πλέον εὐθυμία καὶ ἄρχεται μετ' ἄλληθους θερησκευτικοῦ πάθους καὶ βαθυτάτης εὐσειθειᾶς ἡ νηστεία τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης Τεσσαρακοστῆς. Ἴνα καταδείξωμεν ὅμως τὸν σφόδρα εὐθυμον χαρακτήρα τῶν Ἰωαννιτῶν πρέπει, ἐκτός τῶν ἀνωτέρω, νὰ προσθίσωμεν ὅτι, καθ' ἃ διηγούνται, καρμπέρηδες τινες εἰς παλαιότερους χρόνους χαλῶντες ἡμέραν παρ' ἡμέραν τὰ μαχμουρλούκια κατήνησαν νὰ μεθοκοποῦν μέχρι τῆς ἑβδομάδος τῶν Παθῶν, ἄλλοι δὲ τινες ἀπο-

κοιμηθέντες ἐκ μέθης τὴν Καθαρὴν Δευτέραν ἐξυπνήσαν μόλις τὴν Μεγάλην.

Κατὰ τὴν νύκτα τῆς Καθαρᾶς Δευτέρας αἱ νέαι τρώγουν ἄρτον ζυμωμένον ἐξ ἰσοῦ ποτοῦ ἀλεύρου καὶ ἰσοῦ ἄλατος. Περιμένουν δὲ νὰ ἴδωσι καθ' ὕπνον ὅταν θά διψάσουν, τίς θὰ ταῖς δώσῃ νερόν, καὶ ἐκεῖνον, ὡς πιστεύουν, θὰ λάβουν σύζυγον.

Κ. ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ

Ἀθηναϊκὴ ἠχώ

Ἐληρημένησα ἡ μάλλον ἐπεφυλάχθην διὰ σήμερον νὰ σας εἶπω τὰς ἐντυπώσεις μου περὶ τοῦ παραδόξου ἀγῶνος, τὸν ὅποιον ἀνέλαθεν ἐσχάτως ἀλλὰ δὲν ἤγαγεν εἰς πέρας ὁ κ. Κ. Παρασκευαΐδης. Αἱ ἐφημερίδες ἐδημοσίευσαν ὅλας τοὺς λεπτομερείας, γνωστάς πλέον ὥστε δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐκταθῶ.

Ὁ πεζοπόρος ἐπρόκειτο νὰ περιπατήσῃ με μικρὰς ἀνακύλας ἐπὶ ἐξ ἡμερῶν νυκτῶν διὰ κήλων τὸν γύρον τοῦ Σταδίου. Εἰς τὸν μονότονον αὐτὸν καὶ ἐπιμόνον δρόμον δὲν ἔσχαν ἄλλον ἀνταγωνιστὴν ἐκτός νεκροῦ τινος μαθητοῦ. Ἐννοεῖται ὅτι ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας ἀπηύδῃεν ὁ τολμητικὸς αὐτὸς καὶ ἀπήχθη ἡμιθανὴς ὑπὸ τῶν συγγενῶν του, ὅχι χωρὶς ἐπιπλήξεις διὰ τὴν φθοράν... τῶν ὑποδημάτων του. Ἄλλ' ὀλίγον περισσότερο ἐνεκαρτέρησεν εἰς τὸ μαρτύριον καὶ αὐτὸς ὁ κ. Παρασκευαΐδης. Τὸ πνεῦμά του ἐδείχθη πρόθυμον, ἀλλ' ἡ σὰρξ ὑπὲρ ποτε ἀσθενῆς. Εἶχεν ὠχρίασει ὡς πτώμα, ἠσθμαίνε καὶ ἤρχισε νὰ παρατείνῃ τὰς ἀναπαύσεις του. Ἐλεγεν ὅτι τὸν ἐξάλειψε σφοδρὰ τὸ πλῆθος, τὸ ὅποιον συνέφερε γύρω διὰ νὰ τὸν βλέπῃ. Ταχέως ἡ κατάστασις του ἔγεινε τοιαύτη, ὥστε οἱ συγγενεῖς του ἀνησυχῶν ζωηρῶς καὶ οἱ ἰατροὶ ἐδίδον ἀλλεπαλλήλους συμβουλὰς διακοπῆς. Ἄλλ' ὁ Παρασκευαΐδης ἐγύριζεν ὄλοεν, ἐγύριζεν ὡς νὰ εἶχε πλέον τὴν πρόθεσιν ἢ νὰ συμπληρώσῃ τὸν δρόμον ἢ νὰ πέσῃ νεκρός. Καθ' ὅλα δὲ τὰ συμπτώματα θὰ συνέβαινε τὸ δεύτερον, ἂν οἱ τῆς ζωῆς του κηδόμενοι δὲν τὸν ἀπέσπων διὰ τῆς βίας σχεδὸν τοῦ κινδυνώδους αὐτοῦ παιγνιδίου. Καὶ οὕτως ὁ ἀγων ἐλήξε παρ' εὐχὴν καὶ διεκόπη ἀποτόμως τὸ θεῖμα, τὸ ὅποιον ὑπὸ τὸν ὠραϊκὸν ἥλιον τῶν ἡμερῶν ἐκείνων συνεκάλει ἄθροους τοὺς κεχρηναίους καὶ ἐκίνει τὰ πολλὰ καὶ ποικίλα τῶν σχόλια.

Ὁ πεζοπόρος πέρασε...

*

Καὶ μετὰ τὸ θεῖμα τὸ ὅποιον ἔδωκα, καὶ μετὰ τὰ σχόλια τὰ ὅποια ἔγραψα, δύο πράγματα ἐσυλλογίσθη.

Ὁ κ. Παρασκευαΐδης ἐπεχείρησε μέχρι τοῦδε καὶ ἄλλους ἀγῶνας δρόμου, κατὰ τοὺς ὁποίους διέτρεξε συνεχῶς, διέτρεχεν ἐκάστοτε συνεχῶς διὰ σήμερον ἀσυγκρίτως μεγαλύτερον ἢ ὅσον σήμερον με τοὺς γύρους τοῦ Σταδίου· πλὴν ὁ κόπος καὶ ἡ ἐξάντλησις τῷ ἦσαν ἀγνωστα πρὶν ἐπιχειρήσῃ τὸν κυκλικόν, τὸν μονότονον αὐτὸν περιπάτον, εἶδος βραχυστηρίου κρατοῦντος οἶονεἰ δέσιμον τὸν νοῦν του καὶ καταπονοῦντος τοὺς μῦς μετὰ τὴν ἰδέαν περισσότερο παρὰ μετὰ τὴν κίνησιν. Ἄλλοτε, ὅταν ὁ δρόμος εὐθύς καὶ μα-

κρὸς ὠδήγει εἰς τέρμα ὠρισμένον, αἱ ἐντυπώσεις μετεβάλλοντο συχνὰ διασκεδάζουσαι τὸν νοῦν καὶ τὰ μέλη ἐξεκουράζοντο μετὰ τὴν ἰδέαν πάλιν. Καὶ εἶνε αὐτὴ ἡ ζωὴ ἡ ποικίλη, ἡ ἀνεξάρτητος, ἡ διασκεδαστική, ἡ μὴ καταπονοῦσα, ἡ παρατεινομένη ζωὴ ἐχούσα ἰδανικόν, ἡ ζωὴ τοῦ εὐτυχούς. Καὶ εἶνε ἡ ἄλλη ἡ ζωὴ ἡ περιστρεφόμενη ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ φαύλου κύκλου, ὡς τὸ μονοπάτιον τοῦ Σταδίου, ἡ μονότονος, ἡ μαρτυρική, ἡ ἐξάντλούσα πρὸ τῆς ὥρας, ζωὴ ἀνευ ἰδανικοῦ καὶ ἐλευθερίας, ἡ ζωὴ τοῦ δυστυχούς. Καὶ αἱ δύο ἀγούσιν εἰς τὸ αὐτὸ μοιραῖον τέλος· ἀλλὰ μετὰ πόσης εὐκολίας ἡ πρώτη;...

Ἐσυλλογίσθη ἀκόμη ὅτι ἀπ' ὅσους ἀγῶνας ἐπεχείρησε μέχρι τοῦδε ὁ κ. Παρασκευαΐδης εἰς κανένα δὲν ἐφείλκευεν ὅσον εἰς αὐτὸν μετὰ τοῦ θαυμασμοῦ καὶ τὸ σκῶμμα. Ὅχι, διότι δὲν ἐφάνη ἱκανὸς νὰ τὸν ἐφέρῃ εἰς πέρας — αὐτὸ θὰ ἦτο σκληρότης — ἀλλὰ διότι ἐδειξε κατὰ πολὺ ἀπότομον τρόπον τὸν φανατισμὸν τοῦ πεζοπόρου διὰ τὴν ἰδέαν ὑπὲρ τῆς ὁποίας ἀγωνίζεται. Ἀνθρώπος ὑπερύψηλος, ὠχρὸς, ἀσθμαίνων, νὰ διατρέχῃ νυκθήμερον καὶ μετὰ τῶσης ἐπιμονῆς τὸ μονοπάτιον τοῦ Σταδίου γύρω γύρω, εἶνε θεῖμα ἀληθῶς διεγείρον τὴν ἰδέαν μονομανοῦς, κινῶν τὸν γέλωτα καὶ τὴν δυσπιστίαν καὶ δικαιολογῶν πολὺ τὸ λογοπαίγιον ἐβλου δημοσιογράφου, ὁ ὅποιος τὸ ἐπώνυμασε πεζοδρομοκαίτερον. Εἶνε ἀνυπολόγιστος ἡ ζημία τὴν ὁποίαν διὰ τοιοῦτον ὑπερβολῶν καὶ ὁμοίων θεαμάτων εἰμπορεῖ νὰ πάθῃ ἡ ὠραία καὶ εὐγενὴς ἰδέα τοῦ πεζοπόρου. Ὁ φανατισμὸς βλάπτει. Διότι ποῦς ἀρνεῖται ὅτι τὸ νὰ δοθῇ μία τάσις πρὸς ὁδοπορία εἰς τοὺς νοθρούς καὶ καθιστικούς μας ἀστούς εἶνε ἔργον μελλούσης εὐεξίας σημαντικῆς; ἀλλὰ καὶ ποῦς πάλιν ἀρνεῖται ὅτι διὰ παραδειγματῶν οἶον τὸ τελευταῖον τοῦ κ. Παρασκευαΐδου ἡ ἰδέα γελοιοποιεῖται καὶ ὅτι ἂν ὑπάρχη μετὰξὺ τῶν φρονίμων καὶ κανεῖς προδιατεθειμένος νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ, τότε δὲν κἀμνε ἄλλο παρὰ νὰ γελά;...

*

Ὁ φανατισμὸς βλάπτει. Ἐχομεν ἀφορμὴν, λυπηρὰν ἀφορμὴν, νὰ τὸ εἰπώμεν ἀκόμη μίαν φορὰν διὰ τὰ ἐν Πειραιεὶ ἀντεαγγελιστικὰ καὶ ἀντεαγγελικὰ κινήματα. Ἡ τοσαύτη σκληρότης κατ' ἀνθρώπων οἱ ὅποιοι δὲν κἀμνον ἄλλο παρὰ νὰ καταρεῦσιν τὸν Θεὸν ὀλίγον διαφορετικώτερα παρὰ ἡμᾶς, νομίζω ὅτι δὲν θὰ ἐπετρέπετο οὔτε κατ' ἀγγρίων εἰδωλολατρῶν. Ἡ μὲν δικαιολογία τὴν ὁποίαν προβάλλουσιν ὑπὲρ αὐτῶν οἱ ἑρθόδοξοι βάνδαλοι συνίσταται εἰς τὸ ὅτι ὁ κ. Καλαποθάκης, μὴ περιοριζόμενος εἰς τὰ τῆς λατρείας του, μετέρχεται καὶ τὸν προσηλυτιστὴν, ὑπεισπρόχονος εἰς τὰς οἰκογενεῖας καὶ διασπῶν αὐτὰς δι' ἐβρίων θερησκευτικῶν, καὶ ὅτι διδάσκων τὰ ἰδικὰ του ἐκφέρει ὕβρεις κατὰ τῶν δογματικῶν τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας. Ἀλλὰ μήπως καὶ τὰ δύο δὲν εἶνε ἐγκλήματα προβλεπόμενα ὑπὸ τοῦ Νόμου καὶ δυνάμενα νὰ τιμωρηθῶσιν, ἂν τῷ ὄντι διαπράττωνται, διὰ τῆς νομίμου ὁδοῦ; Πρὸς τί λοιπὸν ἡ αὐτοδικίᾳ ἡ ἀγρία καὶ φανατικὴ, τῆς ὁποίας τόσα εἶνε τὰ ἄτοπα καὶ αἱ βλάβαι;

Τὴν λογικὴν αὐτὴν τὴν ἀπλήν μὴ περιμένετε ποτε ὅτι εἶνε δυνατόν νὰ τὴν ἀκούσῃ ὁ λαός, — ὅχι μόνον ὁ ἰδικὸς μας λαός, ὁ βάρβαρος τέλος πάντων,

ἀλλὰ καὶ οἱ σὸς δὴποτε πολιτισμένου ἔθνους λαός. Πάντου καὶ πάντοτε αὐτὸς εἶνε ὁν ἐμοίως ἀμαθές, καὶ ἀγροῖον, σκοτεινόν, με ὀρμέφυτα, ὃν τῶν πρώτων ἐντυπώσεων, ἀσυνείδητον καὶ ἀνεύθυνον, τὸ ὅποιον ἄγεται καὶ φέρεται ὑπὸ τῶν ἐπιτηδείων δημεγεργῶν, τῶν μόνων οἱ ὅποιοι διὰ τὰ κινήματά του ὑπέχουσιν εὐθύνην. Ὅπως συμβαίνει πάντοτε εἰς τοιαύτας περιστάσεις, δὲν ὑπάρχει καμμιά ἀμφιβολία ὅτι καὶ εἰς τὸν Πειραιᾶ ἄλλα συμφέροντα, πᾶν ἄλλο ἢ θερησκευτικὰ, ἐπωφελεθῆσαν τοῦ φανατισμοῦ τοῦ ἐβλου, τὸν ὅποιον ἐξήγειραν καταλλήλως κατὰ τῶν εὐαγγελιστῶν. Οἱ ἀληθῶς πρωταῖτιοι εἶνε ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι δὲν συλλαμβάνονται, ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι ἐργασθέντες σατανικῶς εἰς τὸ σκότος, φαίνονται εἴτα καὶ εἰς τὰς ἐφημερίδας, ἄγριοι ἄνθρωποι, ἀποδοκιμάζοντες μετὰ λύπης τὰ γενόμενα καὶ συμβουλευόντες εἰς τὸν λαὸν μετριόπαθειαν. Ἀλλὰ καὶ αὐτῶν ἀκόμη προηγούμενοι εἰς τὴν ὁδὸν τῆς εὐθύνης αἱ ἀρχαὶ μας, αἱ νοθραὶ καὶ ἀφρόντιδες αὐταὶ αἱ ἀρχαὶ, αἱ ὅποιαι τῶσιν ἱκανότητα ἐπέδειξαν εἰς τὸ νὰ δώσωσι διαστάσεις εἰς τὸ ἐβραϊκὸν ζήτημα, αὐταὶ αἱ ὅποιαι καὶ εἰς τὸ εὐαγγελιστικὸν τόρα δὲν φαίνονται καὶ πολὺ διατεθειμένα νὰ κολουθήσωσιν ἄλλην τακτικὴν.

*

Ἀπὸ τοὺς εὐαγγελιστῶν τοῦ Πειραιῶς εἰς τὴν ἱμφλουέντζαν ἡ μεταβάσις εἶνε ἀρκετὰ ἀπότομος... διὰ σὰς, ἀλλ' ὅχι καὶ δι' ἐμέ, ὁ ὅποιος σὰς γράφω σήμερον ἐνοχλούμενος ἀπὸ ὅλα τῆς τὰ συμπτώματα. Ἡ μὲν μου ἐκδίκησις θὰ εἶνε νὰ τὴν ψάλλω — ὅσον κακὰ εἰμπορεῖ νὰ τὸ κάμῃ εἰς ἀσθενῆς — τὴν ἀκίνδυνον καὶ κινδυνώδη αὐτὴν νόσον, τὴν ἀμφιβολὸν καὶ ἀόριστον, ἀλλὰ τῆς ὁποίας τὸ κράτος εὐρῶ τὴν ἔχουσαν ὅλα τὰ συμπτώματα καὶ ἐπιδεχόμενην ὅλα τὰ ἱατρικὰ, τὴν λεπτήν, τὴν ἀριστοκρατικὴν, τὴν νόσον τοῦ συρμού, τὴν maladie fin de siècle. Δὲν εἶνε σπῆτι ποῦ νὰ μὴ τὴν ἐγνωρίσεν. Εἰσέρχεται εἰς τὸν κοιτῶνα τοῦ βασιλέως, ὅπως καὶ εἰς τὴν καλύβην τοῦ πτωχοῦ. Ἄλλ' εἶνε παντοῦ ἐλαφρὰ ἡ προσβολὴ τῆς καὶ τὸν θάνατον ἀκόμη τὸν δίδει δι' ἄδρας, χειροκτιοφόρου χειρός. Εἶτε τὴν ἐνθυμοῦνται, εἶτε τὴν λησμονοῦσιν, εἶτε γίνεται θόρυβος περὶ τὸ νόμα τῆς, εἶτε τὴν καλύπτει σιγὴ καὶ ἀφάνεια, ἐκεῖνη πάντοτε βασιλεύει. Νομίζετε ὅτι ἡ βασιλεία τῆς παρῆλθε. Ἐξάσφα βλέπετε μίαν κηδεῖαν. Ἀπὸ τί πέθανε ὁ μακαρίτης; Ἀπὸ ἱμφλουέντζαν. Ἡ τὰδε δεσποινὶς λείπει ἀπόψε ἀπὸ τὸν χορὸν. Διατὶ λοιπόν; Ἐπαθε ἀπὸ ἱμφλουέντζαν.

— Μὰ καλὰ, ἐξακολουθεῖ λοιπὸν ἡ ἐπιδημία;

— Πάντοτε.

Περὶ τῶν συμπτωμάτων καὶ τῆς θεραπείας τῆς προτιμῶ νὰ μὴ κάμω κανένα ἄλλον λόγον, παρὰ νὰ σας μεταδώσω τὸν διάλογον, ποῦ ἤκουσα πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν. Κυριακὴν πρῶτὴν δύο γερόντικα συνητηθήσαν ἀπέξω ἀπὸ τὸν Ἁγιὸν Κωνσταντῖνον. Τὸ ἐν ἦτο κωφόν, ὥστε ἐφώναζον δυνατὰ καὶ τὰ δύο. Ἀπ' οὗ ἐθλίψαν δυνατὰ τὰς χεῖρας καὶ ἐρριψαν ὅχι ὀλίγα ἀναθέματα κατὰ τῶν ἀρμόδιων, οἱ ὅποιοι ἔχουν τὴν ἀσέβειαν νὰ κτίζον θεάτρον ἀπέναντι τῆς Ἐκκλησίας, ἐκωφῶς παρεπονέθη ὅτι ἦτο ἀρρωστη ἡ γυναίκα του.

— Κρυωμένη;

— Καθώς φαίνεται.
 — Νά σέ πῶ : Νά μήν ἔχῃ πόνους στά κόκκαλα ;
 — Ναι, ναι.
 — Καί νά μήν εἶνε κρύα ἡ μήτη της ;
 — Ναι, ναι, μπράβο.
 — Ἰμφλουέντζα ! Ἰμφλουέντζα ! !
 — Μπα ! Ἔτσι αἱ ;
 — Ἐκαίνο πού σου λέγω. Εἶνε τά μόνα συμπτώματα. Καί ξεύρεις τί νά της κάνης ; Νά ζεστάνης λίγο κρασί βρετανάτο με λιγάνι ζάχαρι καί τὸ βράδου πρίν κοιμηθῆ νά της τὸ δώσης νά τὸ πάρῃ. Αὐτὸ εἶνε.

— Μπα ! μπα !
 — Δέν εἶνε ἄλλο.

Καί ἔφερε μερικά παραδείγματα περὶ τῆς ἱαματικῆς ἰδιότητος τοῦ φαρμάκου του, μεθ' ὃ ἀπεχωρήσθησαν. Εἶχαν κάμει κάμποσα βήμητα, ὅταν ὁ δώσας τὴν συμβουλήν ἐνεθυμήθη νά γυρίσῃ πάλιν καί νά φωνάξῃ μετ' ὅλην του τὴν δύναμιν :

— Ἔ ! βρετανάτο ! ἀκούς ;

Ἄλλ' ὁ κωρὸς δὲν ἤκουσε καί ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον του... Ἄν ἐρωτᾷτε τώρα ἐμέ, ἂν καί ἔχω Ἰμφλουέντζαν — διότι τί ἄλλο εἴπορω νά ἔχω ; — οὔτε τὰ ἴδια συμπτώματα αἰσθάνομαι, οὔτε τὸ ἱατρικὸν αὐτὸ θά κάμω.

ANTIΛΑΛΟΣ

Ο ΠΛΟΥΤΟΣ ΤΟΥ ΖΑΠΠΑ

Ἐάν τὸ ζήτημα τῆς ἱστορίας τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν ἀποικιῶν τοσοῦτον τοὺς φιλόλογους καί ἱστορικούς ἀπησχόλησε καί υποκρούπει τόσα ἔτι μυστήρια, καί τὸ ζήτημα ὅμως τοῦ ἀποικισμοῦ παρὰ τοῖς νεωτέροις Ἑλλησιν οὐχ ἦτον παραμέλει ἀρκούντως ἄγνωστον καί περ λίαν σπουδαίον καί λίαν περίεργον. Ἐν τῶν σπουδαιωτάτων δ' αὐτοῦ κεφαλαίων καί τῶν μᾶλλον διαφερόντων εἶναι τὸ τοῦ ἐν Ῥωμανίᾳ. Ἡ ἱστορία τοῦ αὐτοῦ ἑλληνισμοῦ ἀπὸ τῶν μέσων τῆς 15' ἑκατονετηρίδος μέχρι σήμερον δὲν ἐγράφη εἰσέτι, ὅσῳ δὲ παρέρχεται οὗτος, τοσοῦτω μᾶλλον δυσχερὲς θά εἶναι ἡ συγγραφή αὐτῆς.

Εἰς τὴν ἱστορίαν ταύτην περιφανῶς θέσιν μετὰ τὸν μέγαν αὐτοῦ ἐξαδέλφον θά καταλάβῃ βεβαίως καί ὁ πρό τινων ἡμερῶν ἐν Γαλλίᾳ ἐκπνεύσας Κωνσταντῖνος Ζάππας.

Ὁ Κωνσταντῖνος ὑπῆρξεν ἐκ τῶν φύσεων ἐκείνων, αἵτινες μὴ ἀδυνατοῦσι νά μεγαλοουργήσωσιν, αἵτινες στεροῦνται τῆς μακρᾶς ἐκείνης πίστεως διὰ μέγαν ἔργα, τῆς ἀπαραιτήτου διὰ τὰ τέκνα τῆς δόξης, ἀλλ' αἵτινες παρατιθέμενοι παρ' ἰσχυρὰν φύσιν, καθίστανται ἀγαθὸν καί ἀπαραίτητον ταύτης συμπλήρωμα. Ἄνευ τοῦ μεγάλου Εὐαγγέλη, ὁ Κωνσταντῖνος θά παρέμενε ἐἴς τῶν συνήθων ἐν Ῥωμανίᾳ ἐνοικιαστῶν κτημάτων, θά ἐπλοῦτε ἴσως — καί πλέον οὐ. Διαβίβωσας ὅμως παρὰ τὸν ἀληθῶς μεγαλοφυᾶ ἐξαδέλφον του, διακαλύμενος ὑπὸ τῆς πυρετιώδους δραστηριότητος καί ἐπηρεαζόμενος ὑπὸ τῆς ἀκούμητου φιλοπατρίας ἐκείνου, ἤτις τὸν ἀνυψοῖ μεταξὺ τῶν ὑπᾶτων παραδειγμάτων, ἅτινα ἡ ἄλλη πλουσία εἰς τοιαῦτα ἡμετέρα ἱστορία ἔχει νά ἐπιδείξῃ, διεπλάσθη θαυμασίως καί καί κατώρθωσε διὰ ξένης ἀγγίλης νά διαλάμψῃ καί αὐτὸς καί ζῶν νά

ἴδῃ πρῶτος αὐτὸς ἐκ τῶν Ἑλλήνων τὴν μαρμαρινὴν εἰκόνα τοῦ προκειμένου εἰς τὸν θαυμασμόν πάντων, ἐν τῷ μᾶλλον περιβλεπτῷ χώρῳ τῆς ἑλληνικῆς πρωτευούσης.

Ἡ δόξα πρὸς αὐτὸν ἐφάνη ἐξαιρετικῶς εὐμενῆς, ἀλλὰ καί αὐτὸς οὐκ ὀλίγον πρὸς τοῦτο εἰργάσθη.

*

Ὁ Κωνσταντῖνος Ζάππας γεννηθεὶς ἐν Λαμπόδῳ τῆς Ἠπείρου τῷ 1814, κατὰ δεκατέσσαρα δ' ἐπομένως ἔτη μικρότερος τοῦ Εὐαγγέλη, μετέβη εἰς Ῥωμανίαν ἅμα τῇ διαφημίσει τῶν πρώτων τούτου ἐπιτυχιῶν, ἧτοι περὶ τὸ 1831.

Γνωστὸν, ὅτι ὁ Εὐαγγέλης, ἀγωνισθεὶς περιφανῶς εἰς πλείστα τοῦ μεγάλου ἡμῶν ἀγῶνος πεδία καί γυλιάρχος γενόμενος, ἅμα τῇ ἀπελευθερώσει τῆς Ἑλλάδος μετέβη εἰς Ῥωμανίαν καί ἐκεῖ εὐθὺς ἐπεδόθη εἰς τὴν ἐνοικίαν κτημάτων μοναστηρικῶν πρὸς καλλιέργειαν. Μόνος ὁ διαβίβωσας ἐν Ῥωμανίᾳ ἡ καί πόρρωθεν τὰ τῆς καλλιέργειας ἐν αὐτῇ μελετήσας δύναται νά ἐνοήσῃ τί ἡ ἐνοικίασις καλοῦ κτήματος δύναται ν' ἀποφέρῃ. Εἰς μετρίαν εὐφρίαν καί μέτριον κτήμα δίδει τοὐλάχιστον 100 ἐπὶ τοῖς 100, ἧτοι ἂν δαπανήσῃς διὰ τὴν καλλιέργειαν αὐτοῦ, τὴν ἐκμισθῶσιν, τοὺς φόρους πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, 10,000 φέρ' εἰπεὶν δραχμῶν, θά εἰσπράξῃς 20,000, ἀφαιροῦντες δὲ τὰς δαπάνας θά ἔχῃς ἀκριθῶς ἄλλο τόσον ποσὸν καθαρὸν κέρδος. Εἶναι ἀληθές, ὅτι ἐπέρχονται καί ἀφορίας ἔτη καθ' ἃ οὔτε τὸν σπόρον δὲν λαμβάνετε, ἀλλ' αὐταί εἶναι σπάνιαι. Πλὴν τούτου δὲ ἡ ἐποχὴ καθ' ἣν ὁ Εὐαγγέλης Ζάππας ἀπῆλθεν εἰς Ῥωμανίαν ἦν ἑκτακτος διὰ τοὺς ἐνοικιαστὰς κτημάτων, οἵτινες ἄλλως ἦσαν πάντες τότε Ἑλληνας' τῶρα ἀτυχῶς τὰ πράγματα μετεβλήθησαν, αὐτοὶ οἱ Ῥωμανοὶ ὑποσκελίζουσι τοὺς Ἑλληνας καί τὰ πλείστα τῶν κτημάτων ἐνοικιάζονται ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων.

ὑπὸ τοιοῦτους ὅρους ὁ Εὐαγγέλης μετὰ τὴν θαυμασίαν δραστηριότητά του καί τὸ ἐκτάκτως ἐπιχειρηματικὸν πνεῦμα εἰς τρία ἔτη εὐρέθη ἐπὶ κεφαλῆς σπουδαίας περιουσίας. Ἡ ἐνοικίασις ἐπὶ τριετίαν δύο μοναστηρικῶν κτημάτων τοῦ Φαντῆ καί τοῦ Μαντῆστικῶν ἐνεκαμῶν ἀνεξάρτητον, ὅταν δὲ ἦλθεν ὁ Κωνσταντῖνος ἡδύνατο ἡδῆ νά ἀποβλέπῃ εἰς μεγάλας ἐπιχειρήσεις. Φρόνιμος ὅμως καί ἐπιφυλακτικὸς ἀνέμενε τὴν εὐκαιρίαν καί μετὰ ἔξατίαν, ἧτοι τῷ 1837, ἐξανοίχθη ἐνοικιάσας τὴν Λουίκα, τοὺς Κασιόρους, τὴν Ὀδῆγια καί τὸ Φαουρέϊ. Οὕτως εὐρέθη ἐπὶ κεφαλῆς ἐπὶ τὰ μέγαν καί ἀπερᾶντων κτημάτων, εἰς ὧν τὴν διοίκησιν φυσικῶς δὲν ἐπήρκει. Τότε λοιπὸν προσέλαθεν, ὡς ὑπάλληλόν τὸν Κωνσταντῖνον, μετὰ πόνον, ἧτοι μετὰ μερίδιον. Τὸ λεχθέν, ὅτι ὁ Κωνσταντῖνος ὑπῆρξε σύντροφος τοῦ ἐξαδέλφου του δὲν εἶναι ἀληθές, καθ' ἃ βετικωτάτα ἔμαθον. Ὁ Εὐαγγέλης τὸν ἐξετίμα πολὺ καί τὸν ἠγάπα, οὐδέποτε ὅμως τὸν προσέλαθεν ὡς σύντροφον, καθὼς καί αὐτὴ ἡ διαθήκη του δείκνυει.

*

Ἡ δρᾶσις τοῦ Κωνσταντῖνου ἀρχεται κυρίως τῷ 1842 μετὰ τὴν ἐνοικίαν τοῦ Βροσθένου, τῆς κυρίας πηγῆς τῆς περιουσίας τοῦ Εὐαγγέλη. Ἄλλα περὶ τούτου ἀνάγκη νά εἰπωμεν δύο λέξεις.

Τὸ Βροσθένιον, οὗ παρόμοιον δὲν γνωρίζω ἐν Ῥωμανίᾳ, πλὴν ἴσως τῆς Σαδόβας ἀνηκούσης εἰς τὸν Βασιλέα Κάρολον καί ἐκμεταλλευομένης ὑπὸ τοῦ ὁμογενοῦς κ. Βαλσαμάκη, εἶναι ἐν τῶν πλουσιωτάτων καί ὠραιοτάτων τῆς Ἀνατολῆς κτημάτων, γενόμενον, ἐννοεῖται, τοιοῦτο διὰ μόνης τῆς εὐρείας καί τῆς δραστηριότητος καί τῆς ἐπιχειρηματικότητος τοῦ Εὐαγγέλη. Κεῖται ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Γιάλομιτσα καί εἶναι τόσον μέγα, ὥστε σημειοῦται εἰς τοὺς χάρτας, ὡς μεγάλη περισχῆ. Δάση ἀπεράντα καί πυκνότατα, χωρία, βοσκαὶ καί ἀρώσιμος γῆ θαυμασία τὸ ἀποτελοῦσιν. Ὁ πλοῦτος τοῦ μεγάρου, ὅπερ ὠκοδόμησεν ὁ Εὐαγγέλης εἶναι κατὰ τὴν μίθον. Ἐν αὐτῷ κατὰ τὸν Ῥωσοτουρκικὸν πόλεμον κατέλυσε τὸ Ῥωσοικὸν Ἐπιτελεῖον καί ἐν αὐτῷ συγχωτάτως διατριβᾶς ἐποίησεν ὁ διοικήσας τὴν Ῥωμανίαν, Ῥώσος τοπάρχης, περικληθεὶς στρατηγὸς Κισσελέφ. Ὅπλα ἀρχαία, σπανιώτατα βλαχικὰ ὑφάσματα, ἐπιπλα πολυτελέστατα, κοσμοῦσι τὸ μέγαρον, ἡ δ' ἐν αὐτῷ διατριβὴ ἀληθῶς εὐδαίμονα τὸν ἄνθρωπον καθιστᾷ. Ἐν μικρῷ τοῦ κτήματος ἐκκλησιδίῳ τιμωμένῳ ἐπ' ὄνματι τοῦ Εὐαγγέλιστου, ἀναπαύεται τὸ ἀκέφαλον σῶμα τοῦ Εὐαγγέλη ἀποβιώσαντος τὴν 19 Ἰουνίου 1865. Γνωστὸν, ὅτι ἡ τιμὴ αὐτοῦ κεφαλῆ φυλάσσεται ἐν τῷ ἐν Ἀθῆναις Ζαππεῖῳ Μεγάρῳ, δεξιά τῷ εἰσόντι.

Ἡ ἱστορία τοῦ κτήματος τούτου εἶναι ἀξία ν' ἀναγραφῇ. Πρὸ τοῦ ἐνοικιασθῆναι ὑπὸ τοῦ Εὐαγγέλη ἀνήκεν εἰς Φιλιππέσκον τινά, ὅστις κατεστράφη καλλιέργων αὐτὸ καί ἀπεβίωσεν ἐκ θλίψεως. Διὰ τοῦ κτήματος τούτου διέρχεται ἡ Γιάλομιτσα, ἧτις εἶναι εἰς τῶν παραχωρησιμῶν ποταμῶν. Ἐπ' αὐτῆς εἶχον στηθῆ ὑδρὸμύλοι, ἀλλ' αἱ συχνὰ πλημμύραι καί αὐτοὺς παρεκώλυον νά λειτουργήσωσιν καί καταστροφᾶς μεγάλης ἐπέφερον συχνάκις κατακλύζουσαι ὀλόκληρον τὸ κτήμα.

Ἐδῶ ὅμως ἐφάνη ὁ ἐπιχειρηματικὸς νοῦς τοῦ Εὐαγγέλη καί ἡ φιλεργία τοῦ Κωνσταντῖνου. Μεγάλαι διώρυγες ἀπώθησαν τὸ πλεονάζον τῶν ὑδάτων τοῦ ποταμοῦ, ἐνῶ ἀρ' ἐτέρου διευκλύναν τὴν ἐπ' αὐτῶν ἴδρυσιν νέων ὑδρομύλων καί τὴν τελειότεραν ἀρδυσιν τοῦ κτήματος. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἤρχισε τὸ Βροσθένιον νά διδῇ πλοῦτην καταπληκτικῶς. Καθ' ἃ μοὶ διηγήθη γέρον καί πολύπειρος ἐνοικιαστὴς ἐν Ῥωμανίᾳ ὑπῆρξεν ἔτη καθ' ἃ τὸ Βροσθένιον ἔδωκε 250 τοῖς ἑκατόν.

Δύο ἔτη μετὰ ταῦτα ἠγόρασεν ὁ Εὐαγγέλης τὸ Βροσθένιον καί ἐνοικιάσας δέκα ἄλλα κτήματα τὰ ἔδωκεν εἰς τὸν Κωνσταντῖνον πρὸς προσωπικὴν του ὠφέλειαν.

*

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Εὐαγγέλη, ὁ Κωνσταντῖνος γενόμενος κληροδόχος ὀλοκλήρου τῆς κολοσσίας ταύτης περιουσίας κατώρθωσε νά τὴν διατηρήσῃ σῶαν. Ὁ διαρρησας ὅμως χρόνος καί ἡ ἐπεληθούσα δεκαπλασίασις τῆς ἀξίας τῶν κτημάτων ἐν Ῥωμανίᾳ

νῆα ἠϋῆσαν ἀσυνειδήτως αὐτὴν εἰς ποσὸν μυθῶδες — εἴκοσι ἑκατομύρια ; ἴσως καί περισσύτερα. Ἀρκεῖ νά σημειώσωμεν, ὅτι μόνον τὸ οἰνοπνευματοποιεῖον τοῦ Βροσθένου πληρῶναι ὡς φόρους εἰς τὸ Ῥωμανικὸν ταμεῖον κατὰ τὴν ὁμοίαν πρὸς ἐν ἑκατομύριον φράγκων κατ' ἔτος !

Ὁ Κωνσταντῖνος ἅμα τῇ προσαρτήσει τῆς Θεσσαλίας μέρος τῆς περιουσίας του μετέφερεν εἰς Ἑλλάδα, τὸ δὲ λοιπὸν παρακατέθεσε παρὰ τῷ φιλάτῳ αὐτοῦ μωρισπολίτῳ τραπεζίτῃ κ. Τσερλέντῃ, οὗ ἡ περιουσία εἶναι δυσαρθῶμος. Πόση εἶναι ἡ περιουσία τοῦ Ζάππα ; ἄγνωστος. Ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ, ὁ λίαν φιλόπατρις κ. Χρῆστος Ζάππας, μοὶ ἔλεγεν, ὅτι τὸ πλεῖστον αὐτῆς εὐρίσκειται ἐν Ἑλλάδι, ἕτερος ὅμως φίλος τοῦ αἰμνήστου μετὰ διεβεβαίωσεν ἄφετος, ὅτι τοὐλάχιστον εἰς 5,000,000 ἀνέρχεται τὸ μετρητὸν τοῦ Κωνσταντῖνου Ζάππα !

*

Ὁ Κωνσταντῖνος Ζάππας ἐπίμενος τῇ φιλοπατρῖα τοῦ ἐξαδέλφου του ἐφάνη εὐεργετικὸς πρὸς τὴν Ἑλλάδα. Συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ Ἀθηνησι Μεγάρου τῆς Ἐκθέσεως καί ἄλλα ποσὰ ὑπὲρ κοινωφελῶν σκοπῶν διέθεσεν. Ἴδιον ὅμως ἔργον, τιμῶν τὴν φιλοπατρίαν του, εἶνε τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀναγερεθὲν περίδλεπτον Παρθεναγωγεῖον «Ζάππειον», δι' ὃ ἐδαπάνησε καί ἐπροίκισε, καθ' ἃ ἤκουσα, δι' ἑνὸς ἑκατομμυρίου φράγκων χρυσῶν. Καί ὑπὲρ τῆς Ῥωμανίας δὲ πολλὰ ἔπραξε καί ἴδια δωρεὰν μεγάλην παρέσχε πρὸς ἀποπεράτωσιν τοῦ Ἀθηναίου ἐν Βουκουρεστίῳ.

Ἡ πατρὶς ἐτίμησε τὸν Κωνσταντῖνον, ὅσον σχεδὸν καί τὸν Εὐαγγέλην, ἀνήγειρε τὸν ἀνδριάντα του, ἐπέγραψε χρυσοῖς γράμμασι τὸ ὄνομα του μεταξὺ τῶν μεγάλων εὐεργετῶν καί δι' εἰδικοῦ νόμου πολιτέτην Ἑλληνα τὸν ἀνεκέρυψε καί ἐξαιρετικῶς ἐπέτρηψε τὸν ὄρον τοῦ πολιτεῦ νά δώσῃ πρὸ τοῦ ἐν Βουκουρεστίῳ πρέσβειος.

Ἡδὴ ἀπόκειται κατόπιν τοιοῦτων τιμῶν νά ἴδωμεν πραγματοποιουμένην τὴν σαφῆ καί ἱερὰν ὑπόσχεσιν ἣν πρὸς τὴν Πατρίδα ἔδωκε γράφων ἐπισήμως τὴν 9 Ἰανουαρίου 1870 πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Ἑλληνικῆς Βουλῆς αὐτολεξεί τὰ ἐπόμενα :

« Μετὰ θερμῶν ὄθων δακρῶν ἰκατεύθων τὸν ὕψιστον ὅπως μετὰ ἀξιώσῃ νά ἴδῳ ὅσον τάχος ἐκπληρουμένην τὴν ὑποσχρῶσίν μου ταύτην, δι' ἧς θέλει πραγματοποιηθῆ ὁ διακαέστερος τῶν πέθων τοῦ αἰδίου Εὐαγγέλη νά εὐδοκήσῃ δὲ ἐν τῇ ἀπέριττῳ αὐτοῦ ἀγαθότητι, ὅπως κάγω δυνθῶ ἀκολούθως νά προσβῶ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ὑπὲρ τῆς φιλάττης Πατριδος ἰδιαιτέρων προθέσεών μου καί προσφέρῶ τὸν εἰς αὐτὴν οφειλόμενον τῆς εὐγνωμοσύνης φόρον' τότε δὲ μετὰ ψυχῆς ἀναπαυομένης καί εὐφροσύνης εὐχαριστῶν τὸν ὕψιστον, θέλω ἀναφωνῆσαι αὐτῷ : Νῦν ἀπολύεις τὸν δούλον σου Δέσποτα.»

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΙΚΩΝ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ

12 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ

ΘΑΝΑΤΟΣ ΚΑΙ ΖΩΗ

Είδε ο Χάρος ποτέ, στην άγρια πάλη
Που κάτω έδω με κάθε πλάσμα κάνει,
Είδε νίκη καμμία τέτοιο να βάλει
Λουλουδι ώραίο στο μαύρο του στεφάνι;

Τι καρτερεί; — Στῆς ύποψίας τῆ ζάλη,
Βαστάει ψηλά τὸ ἀλύπτο δρεπάνι,
Θωρώντας ὅτι ἀπὸ τὰ πρῶτα κάλλη
Τὸ θῦμα τῆς ὀργῆς του ἓνα δὲ χάνει.

"Αχ! ἡ Ζωὴ στὸ λειψανο θλιμμένη,
Τὸν ἴσκιό της τοῦ κάκου ἀπλόνει ἀκόμα,
Καὶ μία παρηγοριὰ τώρα τῆς μένει:

Μ' ἀγάπη δειψύθει ἐκεῖ κοντὰ στὸ στρώμα
Νεογέννητου παιδιοῦ, καὶ δὲ χορταίνει
Χίλιαι φοραὶς νὰ τοῦ φιλή τὸ στόμα.

ΤΟ ΠΟΥΛΑΚΙ

Γυρίστε, Πικραμένοι, ὅλοι τὸ μάτι
'Εκεῖ ποῦ ροδοπρόσωπὴ χαράζει
Μέρα γλυκεῖα σὲ ὀλόχρυσό κρεβάτι.
Νά! τὸ πουλάκι, ὁποῦ ξυπνάει, σὰς κράζει.

"Αν, ὅπου ἡ μαύρη νύχτα εἶναι φευγάτη
Δάκρυ ὁ καῦμός θ' ἀκολουθῆ νὰ βγάξῃ,
"Ας τρέξῃ ὡς αἰγὴν στὰλα δροσάτη,
Ποῦ τὸ στεγνὸ χορτάρι ἀναγαλλιάζει.

'Εκεῖ θ' ἀκούτε ἀνάσσει νὰ φέρῃ
Στοῦ πόνου ποῦ σὰς καίει τ' ἀψὺ φαρμάκι
"Ἐνα γλυκὸ, βαλσαμωμένο ἀέρι.

Εἶναι μάννας εἰχοῦλα, ὀπῶχει φτάκη
Μὲς ἀπ' ὠραῖα ξεμακρυσμένα μέρη,
Καὶ ναῦρη ἐπῆε τ' ἀψτέρωτο πουλάκι.

ΘΥΜΗΤΙΚΟ

Τέχνη καμμία δὲ θέλει παραστῆση
Τῆς μάννας του τα κάλλη· ἔδω μία μέρα,
Σκόρπια νὰ ταῦρη ὀλόγυρα στὴ φύση,
"Ας τρέξῃ τ' ἀγγελουδι ἐκεῖθε πέρα.

Τὴν ἄσπρη αὔγη, τὴ χρυσομένη δύση,
Τ' ἄνθια, τὴ χλόη, τὸ πέλαο, τὸν αἰθέρα
'Ἐχοντας τότε ὡς πρότυπα, θὰ ζῆση
Στὸ νοῦ του ὀμπρὸς ἡ ἀγνώριστῃ μητέρα.

'Αλλ' ἂν στὴ θεῖα μορφή τ' ὠραῖο θὰ σμίξῃ,
Ποῦ πέρναε τοῦ κορμοῦ κάθε στολίδι,
Καὶ τὴν κλεισμένη ἐπιθυμῖα του ἀνοίξῃ,

Θὰ τοῦ ζαρῶρουν ἀπορίας τὸ φρούδι,
Σὰ μ' ἄφωνα λαχτάρα ὁ Πάππος δεῖξῃ
"Ἐνα μικρὸ γυναικίκο δαχτυλίδι (*).

ΣΤΟΝ ΟΥΡΑΝΟ

Τ' ἄθωο παῖδι, τοῦ κόσμου τὸ καμάρι,
Ποῦ τέτοιο μυστικὸ θὰ ξεδιαλύνῃ,
Τὸ νοῦ του φτάνει ὀλόγορα νὰ πάρῃ
'Εκεῖ ποῦ ἡ δίψα τῆς ἀλήθειας πίνει.

Στὸ πλάγι τῆς μητρὸς του ἔχει τὴ χάρη
Μὲ μιὰς νὰ ἴδῃ τὴν ἅγια 'Ελενηοσύνη,
Ποῦ ἐν' ἄφθαρτο λευκὸ μαργαριτάρι
Γιὰ κάθε δάκρυ τοῦ φτωχοῦ τῆς δίνει.

Δέχεται ἡ θεῖα γλυκὰ τὸ ρῶτημά του·
Τὰ πάντα τοῦ ξηγάει, καὶ φλογισμένη
Γυρίζει ἐκεῖθε ἡ φαντασία του κάτω.

Καί, σὰν ἔδω στὸν κόσμο ἡ νύχτα βγαίνει,
Μὲ τὰ μάτια ψηλά καὶ τὴν καρδίαν του,
Θωρᾷ τὸ δαχτυλίδι ἄστρο νὰ γένῃ.

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΜΑΡΚΟΡΑΣ

ΧΩΡΙΣ ΟΝΟΜΑ

«Θέλω νὰ σας πῶ τὸν πόνο μου. Κανενὸς δὲν τὸν εἶπ' ἀκόμη. "Οχι ὅτι μοῦ ἔλειψε ποτὲ ἡ ἐμπιστοσύνη. Τὸ μυστικὸ μου εἶνε μυστικὸ ποῦ εἴμπορεῖ νὰ τὸ ἤξεύρη ὅλος ὁ κόσμος, χωρὶς νὰ χάσω τίποτε. Καὶ μήπως δὲν τὸ ἤξεύρει;... "Αλλ' ὅσες φορὲς μοῦ ἀνέβη ὡς τὰ χεῖλη, ἐροθήθηκα νὰ τὸ πῶ σὲ κανένα, μήπως ἤθελ' εὔρω ἀντὶ συμπαθείας ἀπιστίαν καὶ περιγέλο. Καὶ τὸ ἑκατάπια πάλιν ὀπίσω. Μόνον μαζί σας, ἔδω δά, δὲν αἰσθάνομαι κανένα φόβο, ὄχι. 'Ἐπὶ τέλους... καὶ νὰ μὲ περιγελάσετε σεῖς δὲν μὲ μέλει. Θὰ τὸ πῶ νὰ ξεθυμᾶνω. Περιγελάσετε. "Αλήθεια... μόνον συζητήσεις δὲν θέλω.»

'Ἐρρόφησε τὴν μπύραν του. Γύρω οἱ φίλοι ἐκωττάχθησαν μὲ μειδιάματα ἀπορίας. Τί ἐτρεχεν; 'Απόψε εἶχε πῖε ἓνα ποτήρι περισσότερο. Αὐτὸ ἀρὰ γε τοῦ ἔδωσε τὸ θάρρος ν' ἀνοίξῃ ἀληθινὰ τὴν καρδίαν του, ἢ μήπως ἐξήφη ἡ φαντασία του μέχρι τῆς δημιουργίας πλασμάτων περιβεβλημένων τὸν χιτῶνα τοῦ πραγματικοῦ; Καὶ μὴ δὲν ἦτο καλλιτέχνης, ἱκανὸς νὰ πάθῃ καὶ ἐκ τῶν συλλήψεων αὐτῶν τῶν ἐσωτερικῶν, ὅπως καὶ ἐξ ὧν ἀντέδρων ἐξωθεν εἰς τὴν αἰσθητικότητά του; Τὸν ἤκουον περίεργοι, προσεκτικοί, χωρὶς διακοπὴν.

«Δὲν ὑπάρχει μεγαλύτερον δυστύχημα δι' ἓνα

(* 'Ἐβόηκε λόγος ὅτι ἡ πολυθρήνητη βασιλοπούλα μας ἔδωσε μία φορὰ στὴ Μεγάλῃ Κυρία ἓνα τῆς δαχτυλίδι, καὶ τῆς ἐπαράγγειλε νὰ τὸ πουλήσῃ κρυφά, θέλοντας μὲ τὸ τίμημά του νὰ βοηθήσῃ μία φτωγὴ γυναῖκα — ὅτι ἡ Μεγάλῃ Κυρία ἐδέχτηκε συγκινημένῃ τὴν ἅγια παραγγελίαν, ἀλλὰ, προτοῦ τὴν ἐνεργήσῃ, φανέρωσε τὰ πάντα στὸ Βασιλεῖα, ὅπου, μὲ ἀξιωματικὴ ἀμύλλα χριστιανικῆς φιλοφροσύνης, ἐγένηκε αγοραστὴς τοῦ δαχτυλίδιου καὶ τὸ ἀκριβοπλήρωσε βοηθώντας τὴν θάραστῃ πράξει, χωρὶς νὰ χάσῃ τὸ διπλοπολύτιμο θυμητικὸν τῆς.

Γ. Μ.

ἄνθρωπον, παρὰ νὰ εἶνε βλάξ καὶ νὰ τὸ γνωρίζῃ. ... "Αχ! κ' ἐγὼ εἶμαι βλάξ καὶ τὸ γνωρίζω. ... Μὴ βλέπετε ἓνας τὸν ἄλλο μὲ τόσην ἐκπληξίν. Ναι, σὰς εἶπα, τὸ γνωρίζω. Πιστεύσατέ μου. "Αν δὲν τὸ ἔχετε ἐννοήσει ἕως τώρα, τόσο τὸ χειρότερον γιὰ σὰς. Γιατί γελάτε;... Γελάτε, ἀλλὰ πιστεύσατε. "Ἡ μηχανία μου εἶνε νὰ μὲ πιστεύουν, πάντοτε νὰ μὲ πιστεύουν. Ψέμματα δὲν λέγω, ὄχι ποτέ. "Αλλὰ ἡ ἀλήθεια ἢ βαθεῖα, ἢ κρυμμένη, ἢ ἀληθινὴ ἀλήθεια, εἶνε συχνὰ τόσο παράξενη, ὥστε βλέπετε χρειάζεται πολὺ μεγάλος κόπος διὰ νὰ τὴν πιστεύσῃ ὁ κόσμος ὅταν ἐξαφνα φανερόνεται. "Ὅλων τὰ μάτια δὲν ἔχουν τὴ δυνάμη νὰ βλέπουν εἰς τὸ βάθος. "Αγαπητοί μου φίλοι, εἶμαι βλάξ. Δὲν τὸ λέγω τώρα διὰ πρώτην φοράν. Αὐτὴ τὴν κουβένταν τὴν ἔκαμα μὲ τὸν ἑαυτὸ μου ἀπὸ χρόνια τώρα καὶ τὴν κάμνω κάθε μέρα, κάθε ὥρα, κάθε στιγμή. "Ἐβασάνισα τὸ ζήτημα καλὰ, καλὰ, καλλίτερον ἀπὸ κάθε ἄλλο. Μὲ ξεύρετε τώρα πειά. Διὰ νὰ ἔλθω ἐγὼ εἰς ἓνα συμπέρασμα, θὰ πῆ ὅτι δὲν μοῦ μένει καμμία ἀμφιβολία περὶ τοῦ λογικοῦ δρόμου ποῦ ἠκολούθησα. Μὲ ξεύρετε τώρα πειά. Αἶ, μάθετε λοιπὸν ἀκόμη ὅτι εἶμαι βλάξ.

«"Ὅ, τι δὲν εἶνε γυμνόν, εἶνε σκεπασμένον. "Ἰδοῦ ἔν ἀξίωμα λογικώτατον, πιστεύω. Προσέξατέ το, ἐφαρμόσατέ το καὶ θὰ λυθοῦν ἀμέσως ὅλαι σας κί ἀπορία. Διὰ σὰς ἡ βλακεία μου δὲν εἶνε γυμνή, εἶνε σκεπασμένη βλακεία... "Ἀνθρώπους σὰν κ' ἐσὰς τοὺς ἀπατῶ εὐκόλα, τοὺς ἀπατῶ σὰς λέγω, τὸ εἰξεύρω. Εἶμαι ὀλίγον ποιητής, εἶμαι ὀλίγον κριτικός, ἔχω κάποιαν φήμην εἰς τὸν κόσμον τῶν γραμμάτων· δὲν εἶν' ἔτσι; Βλέπετε ὅτι δὲν μετριοφρονῶ πολὺ. Σεῖς τώρα μ' ἐκτιμᾶτε, τὸ ἐννοῶ· καὶ μαζί μὲ σὰς μ' ἐκτιμᾶ ὅλος ὁ κόσμος ποῦ γρά-

φει ή διαβάξει. Η άνοησία του κόσμου αυτόν δέν έφρασεν ίσως άκόμη εις τό σημείον νά με νομίση μεγαλοφυά, άλλ' άφούκτως άν τομηήσω ποτέ νά ισχυρισθώ μπροστά του ότι είμαι βλάξ, θά φωνάξη ότι είμαι καλός διά τό Φρενοκομείον — ή τουλάχιστον ότι ήπια ένα ποτήρι μπύρα περισσότερο... Διερμηνεύω καλά τήν σιωπήν σας; Απόδειξίς ότι άληθινά είναι όσα λέγω.

«Βγήτε όμως έξω από αυτόν τόν άνόητον, τόν κακορροϊζικόν, τόν τυφλόν, τόν γελοϊόν κόσμον τών γραμμάτων. Έρωτήσατε τους ανθρώπους που τάχουν τετρακόσα, τους ανθρώπους που ξεύρουν έμένα και όχι τά βιβλία μου, τό πρόσωπόν μου και όχι τά προσωπειά μου — έρωτήσατε αυτούς και ιδήτε άν δέν θά σάς πουν μ' ένα στόμα ότι σήμερα είπα τόν πειό σωστό λόγο της ζωής μου. Είμαι βλάξ. Πόσες φορές τό άκουσα νά μου τό λέγουν κατά πρόσωπο! Πόσες φορές τό έμάντευσα, τό αισθάνθηκα, τό έκλεψα νά τό λέγουν από πίσω μου! Πόσες φορές ό λόγος αυτός μου έξυπνησε τή συναίσθησι, μου κατηύνασε τή φιλοδοξία, μου έψύχρανε τόν ένθουσιασμό, μου έταπεινώσε κάθε φιλαυτον ιδέα, που μου έμπνευσαν τυχόν οι έπαινοι τών άνοήτων. Είμαι βλάξ! Αυτό λέγει ό σωστός, ό φρόνιμος κόσμος. Τά άλλα που λέτε σεις είναι κολοκύθια. Δέν ξέρω νά μιλήσω, δέν ξέρω νά φερθώ, δέν ξέρω νά ζήσω. Είμαι άτολμος, είμαι σκαιός, είμαι άδέξιος, λέγω όλο και άνοησίες. Άμα πάρω λιγάκι θάρρος έρχομαι στό άλλο άκρον' γίνομαι χάχας, φαφλατάς, σαχλός. Δέν λογαριάζω τόν κόσμον τών γραμμάτων, σάς τό ξαναλέγω' εκεί πιθανόν πολύ νά κάνω και φηγοΰρα. Έγώ λογαριάζω τόν άλλον κόσμον, τόν κόσμο τόν άληθινό, τόν πραγματικό, τό φρόνιμο, αυτόν εις τόν όποιον πρέπει κανείς νά ζήση και νά ευδοκιμήση. Αί, εις αυτό τόν κόσμο εγώ κάμνω φιάσκα. Πιστεύσατέ το, κύριοι. Άποτυγχάνω όσον είν' έπόμενον ν' άποτυγχάνη ένας... βλάξ τέλος πάντων. Η μορφή μου, ή ένδυμασία μου, ή φωνή μου, ή προσφορά μου, οι τρόποι μου, τ' άστεία μου, τά σοβαρά μου, τά μίση μου, οι έρωτές μου, όλα είναι γελοία, άπεριγράπτως γελοία, βλακωδώς γελοία. Και τί θά πη γελοία; θά μ' έρωτήσουν οι σοφισταί. Δέν ξεύρω. Ένα μονάχα ξεύρω, ότι ό κόσμος — είπαμε ποιός κόσμος — γελά μαζί μου. Γελά... τό έννοείται, κύριοι, αυτό; Όσοι δέν είναι τόσοσιν κακοί νά με γελάσουν με οικτείρουν' οι άλλοι, που ούτε με γελοΰν, ούτε με οικτείρουν, αυτοί ούτε καν με συλλογίζονται ότι ύπάρχω. Δι' αυτούς είμαι ένα μηδέν, ένα guarda e passa, βλάξ και τίποτε άλλο.

«Έγώ όμως τόν λαχταρώ τόν κόσμον αυτόν που με περιφρονεί. Άν είμαι τάχα ποιητής, μήν πιστεύσετε ότι δέν έχω διόλου καρδιά. Μήν άκούτε τί λέγω, μήν άκούτε τί γράφω. Άνθρω-

πος είμαι κ' εγώ και αγαπώ τόν κόσμο. Εις αυτόν αφιέρωσα τά γλυκύτερά μου όνειρα, δι' αυτόν έπλασα τά λαμπρότερα μου σχέδια... Άχ! πώς ήθέλησα νά είμαι κ' εγώ ένας άνθρωπος συμπαθής και άξιαγάπητος' νά μ' άκούουν όταν όμιλώ και νά μη γελοΰν, νά παίξω πιάνο όταν χορεύουν και νά μη τό χάνω, νά χορεύω και νά μη καταπατώ τόν κόσμο — είπαμε ποιόν κόσμο — νά διηγούμαι τίποτε και νά μήν κοκκινίζω, νά μήν μπερδεύωμαι, νά κερδίζω χρήματα σαν τόν αδελφό μου, νά ξεύρω νά ντύνωμαι σαν εκείνον, νά επιβάλλωμαι, νά έμπνέω έρωτα εις τήν γυναίκα που αγαπώ, νά γείνω ένας άρωσιωμένος σύζυγος και ύστερα ένας καλός πατέρας... σαν τόν δικό μου. Ίδου ποία είναι τ' άληθινά όνειρά μου. Οι στίχοι μου είναι ψεύτικοι. Έγώ μισάνθρωπος; Έγώ εκκεντρικός; Έγώ! Ω, βέβαια δέν με γνωρίζει όποιος τό λέγει' δέν με γνωρίζει διόλου. Η δύναμις μου λείπει και όχι ή θέλησις. Είμαι βλάξ φύσει, έτελειώσε. Και αυτά που γράφω βλακείες είναι, ή κριτικές και τά ποιήματα. Απόδειξίς ότι τά θαυμάζουν όλοι... οι βλάκες. Δόστε τα εις ένα φρόνιμον άνθρωπο, σαν τόν πατέρα μου, νά κουνήση τό κεφάλι του...

«Καμμίαν φοράν κατορθώνω νά κοιμίζω τόν γύπα που κατατρώνει τά σπλάγγνα μου. Καμμίαν φοράν; συχνά μάλιστα. Πλανώ τόν έαυτό μου. Πέρνω τοίς μετρητοίς κανένα έπαινον ήρωϊκόν, παρεξηγώ καμμίαν φιλοφρόνησιν τυπικήν, βασιζομαι εις τήν άρχήν της γνωριμίας κανενός, ή όποία, πριν με καταλάβη τί είμαι, είναι ένίοτε αρκετά εύσέβαστος, κλείνω τά μάτια και τ' αυτιά... και κοιμούμαι με τήν ιδέα ότι επιτυγχάνω. Άλλά πόσον σκληρά μου είναι κατόπιν ή άρύπνις εις τήν πραγματικότητα! Αισθάνομαι πόνον θανάτου κάθε φοράν. Ως νά μ' έγκατέλειπε διά μιας τό θάρρος νά ξαναρχίσω ζωήν με τοιούτους όρους, θέλω κ' εγώ τότε, ως ό ποιητής, νά μη ζω, μά δίχως νά πεθάνω. Και κλαίω και με δάκρυα ξεθυμαίνω. Και άφ' ου χύσω όλα μου τ' άληθινά, χύνω και μερικά ψεύτικα εις τους στίχους μου — τά νόθα μου παιδιά. Ευρίσκομαι και σήμερα υπό τό κράτος μιας τοιαύτης άρυπνίσεως, βέβαια όμως της πειό σκληρής άπ' όλες. Και κλαίω. Συγχωρήσατέ με, καλοί μου φίλοι, που κλαίω μπροστά σας. Είναι δάκρυα τά λόγια μου αυτά... Άκούτε.

«Εις τόν έρωτα ύπέφερα τους μεγαλητέρους έξευτελισμούς. Εις τό κεφάλαιον αυτό έπόνεσα, έμαρτύρησα περισσότερον. Φυσικόν είναι άφ' ου νέος είμαι. Δέν έτόλμησά ποτε ν' άπεινώ έρωτικώς γυναίκα, χωρίς νά γελοιοποιήσω τό αισθημά μου και τόν έαυτό μου. Διά τίποτε δέν είμαι ικανός. Μου λείπουν τ' άνδρικά προτερήματα, άκομη δέ και ή τέχνη, ή επιτηδειότης, ή σοβαρότης. Ό κακόμοιρος! Νομίζω ότι ό κόσμος είναι όπως τόν

διαβάξω εις τά βιβλία με τήν αντίληψιν τών βλακών. Εις κάθε περίστασιν έχω ένα σωρό παραδείγματα και γνώμας και αξιώματα και κανόνες. Και όμως ποτέ δέν ήμπόρεσα νά εφαρμόσω κανένα, ποτέ ν' απολαύσω τίποτε. Πταίουν εκείνα που είναι ψεύτικα, ή εγώ που είμαι βλάξ... Ηρχοντο εν τούτοις και στιγμαί που έπαρηγορούμην διά τήν καταστροφήν αυτήν. Ό εγωϊσμός μου ένέπνεε τήν ιδέαν ότι πιθανόν ήτο ν' άπετύχωνα εις τόν έρωτα, διότι δέν είχα βροή άκόμη τό ιδανικόν μου... τό ιδανικόν του ποιητού, του ανθρώπου τών γραμμάτων, του βλακός. Ά, βέβαια, έλεγα, ήσαν άναξίαι μου όλα αυτά που είχα αγαπήσει. Δέν μ' έξετίμησαν, διότι δέν ήσαν ικαναί' με περιεφρόνησαν, διότι δέν ήμπορούσαν νά με καταλάβουν. Ήσαν ύπάρξεις πεζαί, κτήνη' κ' εγώ — εγώ, άκούτε! — με κτήνη δέν είμπορώ νά έλθω εις καμμίαν συνεννόησιν. Και εις τήν περιφρόνησιν των άντέτασσα περιφρόνησιν, προσποιητήν εις τήν άρχήν, ειλικρινή κατόπιν, και τάς έξεδικουμένη με στίχους σκληρούς, τους όποιους δέν ήξευραν, αλλοίμονόν μου! ούτε νά διαβάσουν...

«Επί τέλους βρήκα και εγώ τό ιδανικόν μου. Νά γυναίκα, ή μόνη που θά ήμπορούσε νά μ' έννοήση, νά μ' αγαπήση... Είχεν όλα τά φυσικά και διανοητικά προτερήματα. Έλαμψε κυριολεκτικώς εις τά μάτια μου και εις τό νοΰ μου. Άψηλή, ξανθή, γαλανή. Ευφυής, παλυμαθής, αγαθή. Φαντασθήτε ότι μ' έγνωρίζε πριν με γνωρίση, από τά έργα μου — και ξεύρετε πλέον τί θά πη: γνωρίζειν τινά από τά έργα του... Έξ άρχής μου έδειξε μεγάλην φιλίαν και προτίμησιν. Τους παρέβλεπεν όλους και ήρχετο κοντά μου νά καθήση και νά μου μιλά ώρες διόκληρες. Πώς έσυμφωνούσαμε εις όλα, καμμιά φορά και πριν εκφρασθούμε. Είχε ή μόνη γυναίκα, που έτόλμησα να της όμιλήσω και νά της όμιλήσω πολύ, χωρίς νά με πάρη για βλάκα. Τί λέγω; Καλ' αυτή ένθουσιάσθηκε. Και ψέμματα που της έλεγα; ένα σωρό. Πώς δέν μ' άρέσει ό κόσμος ό πολύς, πώς μ' ένοχλεί ή έλαφρά μουσική, πώς με τρελαίνει ή γαλλική κουζίνα, πώς μ' άρέσει ή σαρκιστή καλλιτέρα από τήν άποκρηά, πώς εργαζομαι δεκατέσσερες ώρες τήν ήμέρα... Τέλος πάντων τήν αγαπήσα, τήν αγαπήσα πολύ, με τά σωστά μου. Όλίγην δυσκολίαν βρήκα νά της τό πω. Τό ήκουσε με μεγάλην ευχαριστήσιν, τόσοσιν που μ' έβεβαίωσε — πράγμα πρωτοφανές διά τόν κόσμον που εύρισκόμεθα — ότι ήτο έτοιμη νά μου τό πη εκείνη, άν εγώ δέν τήν έπρολάβωνα. Συνεννοήθημεν θαυμάσια. Έρωσ θερμοτέρας δέν πιστεύω ν' άναψεν άλλος από καταβολής. Και κορίτσι μιά φορά. Φαντασθήτε ότι ήξευρε και λατινικά. Ποία είναι, μη θελήσετε νά σάς πω. Μάθετε τήν ιστορία αυτή χωρίς όνομα. Τό χωριό τό ξεύρετε...

«Πώς μ' έκολάκυσσε ό έρωσ της! Τά είχα λησμονήσει όλα και ήμουν ό πειό εύτυχημένος άνθρωπος. Θά έλεγε κανείς ότι ό γύψ απέθανε. Ημπορούσα νά προσκαλέσω τόν πατέρα μου, τόν αδελφό μου, και όλους τους πατέρας και τους αδελφούς τών βλακών. Ημουν εύφυής, τί λέγω; μεγαλοφυής, άφ' ου τό έλεγεν εκείνη... Ποτέ μέτωπο δέν άκουσε μεγαλητέρους έπαινους. Και τά μάτια μου; Τί μεγάλα μάτια, λαμπρά, ωραία, γεμάτα ποίηση και ζωή... Άμεί τά χέρια μου; Τί χέρια λευκά, λεπτά, άριστοκρατικά, πλούσια εις γραμμάς ευφυίας και ήλίσσεως. Όλοι οι ποιηταί της καρδιάς είχαν ωραίο χέρι. Ό Μπαίρον, ό Χάινε, εγώ... Ά, ήτο πλέον καιρός νά μάθη ό κόσμος τήν εύτυχία μου. Ηθελα νά θριαμβεύσω, ν' άκουσθώ, νά ζηλευθώ. Δέν βαστούσα πειά. Έμένα, έμένα μόνον αγαπή ένα τέτοιο κορίτσι, που μ' έγνωρίζε μάλιστα πριν με γνωρίση... Καλέ δέν άκούτε σεις; σεις τους όποιους περιεφρόνησε και άπηξίωσεν ή θεά, ή άποκρούουσα τών κτηνών τήν λατρείαν;... Έξέλεξα από τους φίλους μου τόν κατάρλληλον διά τήν εκμυστήρευσιν — ένα νέον του κόσμου έννοείται — και μίαν ήμέραν που δέν θά λησμονήσω ποτέ, έτσι πλαγίως και ως είδος προεισαγωγής, ήρχισα νά προκαλώ τήν γνώμην του περι της έρωμένης μου.

«Μόλις έπρόφερα τόνόμά της (μη σκανδαλίζεσθε) συνωφρυνώθη, εις τρόπον που εκόπηκαν τά ήπατά μου.

« — Και τί; δέν σ' άρέσει; έτόλμησα νά τόν έρωτήσω.

« — Οΰφ, καυμένη, κοροϊδεύεις; Άγκαλά έσύ... «είσαι βλάξ» ήθελε βέβαια νά είπη' αλλά ούτε και εγώ δέν ήξεύρω τί τόν εκράτησε. Τί θά πάθαιεν άν τόλεγε;...

« — Τί νά σου πω, αδελφέ. Έμένα αυτό τό κορίτσι μ' άρέσει.

«Και άρχίζων διαλεκτικώς από τά χυδαίότερα προτερήματα, τόν ήρώτησα περι της καλλονής της.

« — Καλλονή αυτή! είπεν ό φίλος μου. Με τά σωστά σου; Άμ δέν βλέπεις, καυμένη, που άπ' τήν πολλή μελέτη, έγεινε σαν μπακαλιάρος; «Τό εκατάπια και αυτό.

« — Είναι όμως πολύ γραμματισμένο και πολύ ζυπνό κορίτσι' είπα.

« — Νά τώρα πάτησες τήν πητα. Αυτή, καλέ, ζυπνή, ή σχολαστική, ή γελοία, ή σαχλή, που διαβάξει λατινικά ποιήματα; Είναι βλάξ!

«Βλάξ! Ω έρήμωσις και καταστροφή. Ό ήλιος της αύγής φωτίζει πεδίον άπέραντον, αύγμηρόν, γεμάτον από πτώματα αιμόφυρτα. Είμαι παράφρων... Βλάξ! δι' αυτό λοιπόν με ήγάπα έμένα. Όποία άρύπνις. Θεέ μου! Και τό είχα λησμονήσει, κύριοι! Βλάξ! μόνον μία τέτοια ήμπορούσε ν' αγαπήση ένα βλάκα. Ναι,

χωρίς άλλο! Δεν μου έμεινε πλέον καμμία αμφιβολία ότι ο φίλος μου είχε δίκιο. Όλος ο κόσμος άλλως τε είδα ότι τον έδικαίονε. Ρώτησα και έμαθα. Ήτο βλάξ. Και μήπως δεν τό είχαμαντεύσει; άμυδρώς, άορίστως, διά να τό πιστεύσω έτσι εύθυσ με μίαν λέξιν του φίλου μου;

«Και τότε; Ποτέ μου δεν έμείνησα εις τόν κόσμον άνθρωπον, όπως αύτην τήν γυναίκα, τήν μόνην που με άγάπησε.» *

Είπε και έστράγγισε τό ποτήριόν του. Έσιώπησεν όριστικώς, άμετακλήτως. Θα έλεγε κανείς ότι έπαθεν από άφρασίαν. Τόση ήτο ή έπιμονή του και απόψε και πάντοτε όσάκις τόν ήρώτων περί του θέματος αύτου. Οι φίλοι του έμειναν διά παντός εις τήν άμφιβολίαν, άν όσα είπε τά είπίστευε πράγματι, ή άν ήσαν γεννήματα ώρας κακής, παραδοξολογίαί μόλις στιγματικής πίστεως άξιαί.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

ΔΙ' ΕΝΑ ΣΟΦΟΝ ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΟΓΡΑΦΟΝ

Σπανίως βιβλίον συγγράφεται μεθ' όσης συντάσσεται έπιμελείας περί τήν λεγομένην γλώσσαν των λογίων ή «Νέα Ημέρα» της Τεργεστής. Ουδέεις νομίζω, εκ των άναγνωστών του έγκριτου φύλλου φρονει άντίθετα περί αύτου. Η «Νέα Ημέρα» είναι μοναδικόν φύλλον όχι μόνον εν σχέσει προς τά ήμέτερα, αλλά και προς τά των άλλων χωρών, όπου τό σύνθημα της προς τήν γραμματικήν άνευλαβείας και της άφροντισίας προς τήν γλώσσαν διδεται συνήθως υπό των έφημερίδων ενφ, τούναντίον, ή Τεργεσταία έφημερίς δύναται να χρησιμεύση ως φιλολογικόν φροντιστήριο παντός φιλοδοξούντος να γράφει καλλιπεώς και κανονικώτερον τήν γλώσσαν των λογίων. Παρατηρώ μόνον ότι, καθώς εις Ρώμην άγουν: πολλάί όδοί, ούτω και πολλοί δρόμοι φέρουσιν εις τήν καλλιπέειαν, κατά δυστυχίαν δέ μία και μόνη μέθοδος δεν ύφίσταται προς έπίτευξιν της όρθοπέειας: ή και άν ύφίσταται, τό ζήτημα ακριβώς είναι περί του τίς εκ των Έλλήνων λογίων σοφώτερον νέμεται τόν μυστηριώδη ταύτον θησαυρόν. Διότι, ως ή «Νέα Ημέρα» διά των άρθρων, μεταφράσεων και έπιφυλλίδων της, ούτω λ. γ. και ο καθηγητής Κόντος διά των «Γλωσσικών παρατηρήσεων» υπέρ μιας και της αύτης ιδέας αγωνίζεται: υπέρ του όρθοπέως και καλλιπέως γράφειν: υπέρ του έλληνίζεϊν. Αλλά όμως ή ποιούτη κοινοπραγία δεν έμποδίζει βαθύτατα να άλληλεγορευούνται καθηγητής Κόντος και Τεργεσταία «Ημέρα», και να άφιερώνη αύτη προς τιμήν εκείνου τά έξής σημαντικά εν τφ φύλλφ της

6 'Ιουλίου 1891: «Έπτά θιασώται του καθηγητού Κόντου άπεφάσαν να πανηγυρίσωσι τήν είκοστήν πέμπτην επέτειον της άνακηρύξεως του εις διδάκτορα διά της εκδόσεως φιλολογικών διατριβών και διά διαγωνίσματος. Θέμα του διαγωνίσματος έσται, ως λέγεται, τό «Μωρίας Έγκώμιον». Αλλά ή πρότασις μετέχει και κακοηθείας, διότι ο ήμιμαθής λογιώτατος, εις όν πρόκειται να άπονεμηθ ή έξαιρετική αύτη τιμή, γνωστός έγένετο μόνον ως ύβριστής όλων των διδασκάλων του γένους από Κοραή μέχρι 'Ραγκαθή». Γνωστόν δε ότι από αιώνας ήδη οι δοιμύτεροι λιθελλοι γράφονται και ά βαρύτεροι ύβρεις εκτοξεύονται υπό λογίων κατά λογίων και υπό διδασκάλων κατά διδασκάλων, ενώ πάντες ούτοι οι προς άλλήλους έχθιστοι: εν και τό αύτό τρέφουσιν ιδανικόν: τήν ανόρθωσιν της γλώσσας.

Κατάστασις διά να σκερθη τις ότι προς ανόρθωσιν της γλώσσας δεν ισχύει μόνον τό όρθογραφείν αύτην, και ότι ή καλλιπέεια δεν εύρίσκειται εκεί όπου τήν ζητούν, κατ' εύσεβή παράδοσιν, οι λόγοι και οι διδάσκαλοι. Αλλά σκοπός του παρόντος άρθριδίου δεν είναι να περιπλανηθ εις ταιούτης σκέψεως λαβύρινθον. Αλλοτε ίσως επανέλθω εις τό περίπλοκον, αλλά και έκλυστικόν τουτο θέμα: εύτυχης και τότε θα έλογίζομην, άν κατώρθωνα να ένοηθ ή ότι τήν καλλιπέειαν δεν πρέπει να τήν αντιλαμβάνομεθα άλλίως ή όπως άντελαμβάνετο τήν άρμονίανό Σολωμός: «Πίστευσέ μου, διδάσκαλε, ή άρμονία του στίχου δεν είναι πράγμα ολο μηχανικό, αλλά είναι ξεγέλισμα της ψυχής...» Από ταιούτον ψυχικόν ξεγελισμα έπήγαγε πάντοτε και πηγάζει των συγγραφέων ή γνησία καλλιπέεια, δύναμις ούδύως ή έλάχιστα σχετιζομένη προς τήν μηχανικήν κατάστροφωσιν φράσεων συμφώνως προς όρθογραφικούς κωδικούς. Αλλά εις άλλοτε τά σπουδαία. Σήμερον ήθελα δι' άλλην να εκθέσω τήν έντύπωσιν τήν όποιαν μου έπροξένησε κρίσις τις δημοσιευθείσα πρό τινος εν έπιφυλλίδι της «Νέας Ημέρας»: κρίσις, γεμάτη από άκρισίαν, φαιδρότατα διαθέτουσα, και άξία προσοχής μόνον διότι έφιλοξενήθη υπό της «Νέας Ημέρας». Δυσκολεύομαι να πιστεύσω ότι ό άξιος και συντός συντάκτης αύτης, ό Αλέξανδρος Βυζάντιος, όσον δυσμενώς και άν διάκηται, όσον ανστηρώς και άν κρίνη τήν σύγχρονον φιλολογικήν κίνησιν, συμμερίζεται καθ' όλα τας σκέψεις και έπιδοκιμάζει τας εκφράσεις του έπιφυλλιδογράφου του περιτών όπωσδήποτε πρωτοστατούντων εν τή κινήσει αύτη. Αλλά δεν είναι πρώτη φορά καθ' ήν, αντί να κρίνονται, αντί να έλέγχονται, αντί να έπιτιμώνται μετ' πάσης έστω ανστηρότητος, ούτοι διασύρονται μωρώς και ύβρίζονται κακοήθως διά των έπιφυλλίδων της «Νέας Ημέρας», άναμιξ και άδιακρίτως προσβύτεροι και νεώτεροι, πάντες οι όπωσδήποτε φιλοτιμούμενοι να συνεργασθώσιν

εις τό μόλις ήδη θεμελιούμενον οικοδόμημα της πατριου φιλολογίας διά θετικων έργων, και όχι δι' άρνητικων διδαγμάτων, πάντες οι πιστεύοντες ότι τό Α και τό Ω της πνευματικής ενεργείας δεν περιορίζεται εντός των Γλωσσικών παρατηρήσεων του κ. Κόντου και των Φιλολογικών ύποτυπώσεων του κ. Θερεϊανού. Όπερ αποδεικνύει ότι ή φιλοσοφική άρχή ή καλουμένη της άντιφάσεως δεν έχει άπόλυτον κύρος, και ότι έγερτον φύλλον δύναται να δημοσιευη άκριτως έπιφυλλίδας. Θα παρατηρήση τις ίσως ότι και ά έπιφυλλίδες αύται συντάσσονται συνήθως μετ' γλωσσικής δεινότητος όχι τυχαίας: τί προς τουτο; Ένταύθα είναι πρόσφορον να άναμνησθ τις του αρχαίου εκείνου: Η γλώσσα ν ο υ ν δεν έχει.

Πέρυσιν έδημοσιεύθη, εν έπιφυλλίδι πάντοτε της «Νέας Ημέρας», υπό τόν τίτλον «Η καθαρεύουσα ελληνική γλώσσα» και εκ Βοστώνης χρονολογουμένη, διατριβή βριθουσα ταιούτων και ταιούτων κοινοστοπιών, και παρανοήσεων και παρεξηγήσεων και άνοσησιών, ώστε ως μόνην δικαιολόγησιν αύτου ό διατριβογράφος ήδύνατο να αντιτάξη ότι έπесе θύμα της άποστάσεως, αδύνατου όντος να διακρίνη καθαρώτερον εκ Βοστώνης της Αμερικης τά εν Αθήναις τελούμενα: — διότι ο λόγος του ήτο περί των ήμιμαθών των διημερευόντων εν ταις παρακειμένοις τή πλατείη της Ομονοίας καφενείσις» και εκειθεν όρμώντων εις «σταχυροφρίαν υπέρ του δημώδους ιδιώματος!» — Αλλά ό εν Τεργεστή έπιφυλλιδογράφος φαίνεται ότι δεν συγχίζει τά εν Ελλάδι ολιγώτερον του εν Βοστώνη έμοδός του. Αλλά ω αδελφοί, άρου τέτοιος έρως ζήλος διακαίει τας καρδίαις υμών υπέρ της άλληθείας, δια να όρθοτομησете τόν λόγον αύτης ή προμηθευήτε ισχυρά τηλεσκόπια, ή μη ρεισθήτε αναγκαιστάτω ταξιδίου μέχρις Αθηνών και μέχρι Κερκύρας, δια να ιδετε με τά μάτια σας και να ψηλαρήσετε με τά χέρια σας τους έντός των δύο τούτων σρηκοφωλεών δικαιομένους όλετήρας του νεοελληνικού λόγου, τους όποιους αντιλαμβάνεσθε όχι μόνον ως αίσχρους ποιητάς και άχρείους πεζογράφους — πολύ καλά — αλλά και τους φαντάζεσθε — και ένταύθα εκκενται τό κωμικόν — ως άργους μιμογράφους των κωμειών και ως καταχθονίους πρόπον τινά φαρμασών υς δι' έταιριών ποικίλως διακλαδουμένων και μόνην άρχήν θεραπεύοντας: τόν αυοιθαισθημασμόν! Ένα τέτοιο ταξίδι πολύ θα σας ώφελήση, εύλογημένο!

— Τι φρονείς περί του βιβλίου του Έρμωδωρου: — Ότι είναι κακόν, άποκρίνεται ό Ανθιμος. — Κακόν: — Τόσον κακόν, ώστε δεν είναι βιβλίον, και δεν αξίζει τόν κόπον να όμιλή κανείς περί αύτου. — Τό διαβάσας: — Όχι! άποκρίνεται ό Ανθιμος. Τόν ανωτέρω διάλογον εύρίσκετε εις τους

Χαρακτήρας του Λαβρυγέρ. Ω της θανμαστής μετεμφυλώσεως! Ο Ανθιμος του γάλλου χαρακτηρογράφου είναι αυτός ούτος ο Τεργεσταίος έπιφυλλιδογράφος, ένθυμίζων πλην εκείνου και τόν μεμψίμοιρον του Θεοφράστου, τόν έχοντα «τό στόμα εύλυτον προς λοιδωρίαν και φθειγγόμενον μεγάλη τή φωνή.» Αποφαίνεται περί των συγχρόνων ποιητών με τήν εύσυνειδησίαν του Ανθιμου, άπαντώντας εις τόν Έρμωδωρον. Υποθέτω ότι ποτέ δεν τους άνέγνωσεν, εκτός άν γινώσκη αύτους εκ ταιούτων αυτολεξεί παραθέσεων εν τή Στιγουργική του κ. Γρισάνη!

Σαν τή σπύθα κρυμμένη 'ς τή στήχη
Έκρυβόταν για μ'ας λευθερία!
Ήλθε ήμέρα, πετιέται, ανάπτει,
Έξανοίχθη σε κάθε μεριά.
(Σολωμού, κατ' άλλους του Κουτούβαλη!)

ή εκ ταιούτων διατίχων:

Εις τήν καιάδα δι' έμού πηγάνουν του κλυθωμένου,
'Σ τόν τόπον δι' έμε περνούν τα' ασθέστου άληθάνου.
(Dante Inferno, μεταφρ. Γρισάνη.)

Πρός τιμήν του υποθέτω ότι άγνοεί τήν νεώτεραν ήμών ποιήσιν, διότι άλλως θα ήμην ήναγκασμένος να εφορμώσω εις βάρος του έτέρων πάλιν ρήσιν του Λαβρυγέρ: «Les sots lisent un livre et ne l'entendent point.» Τό βιβλίον προς σύνθεσιν του όποιου από του Σολωμού μέχρι των ήμερών ήμών συνεργάζονται οι ποιηται της Ελλάδος είναι κατ' ουσίαν και κατά μορφήν πολύ σοβαρώτερον του βιβλίου τό όποιον ματαίως πειρώνται να καταρτίσωσιν οι δάσκαλοι από των πρό της Έπαναστάσεως χρόνων μέχρι του σοφου έπιφυλλιδογράφου της «Νέας Ημέρας». Εν τφ ολιγοσελίδφ βιβλίφ των πρώτων παρίσταται τό πνευμα άγωνιζόμενον να δημιουργήση ένα κόσμον εκ του χάους: εν τφ όγκώδει βιβλίφ των δευτέρων π'ασαι αι ενεργεια των εν αυτφ συνεργαζομένων τείνουσ προς ένα σκοπόν: προς τήν κατάπνιξιν της εργασίας του πνεύματος. Η εργασία των δασκάλων, ως τελείται παρ' ήμιν, δεν έχει τίποτε κοινόν προς τό πνευμα. Κραυγάζουν ούτοι κατά της ποιήσεως, δηλονότι κατά πάσης μουσικής εκφράσεως της σκέψεως, της φαντασίας και του αισθήματος, ως ύλακτούσι κατά της σελήνης οι κύνας. Αί ύλακαί αύται σπανίως αναδίδονται τόσον όξειαι και τόσον κωμικώς έπίμονοι και τόσον τυφλώς και άλόγως διαμοιραζόμενοι προς π'ασαν διεύθυνσιν, ως άνεδόθησαν αι του άνωμένου έπιφυλλιδογράφου. Δυστυχώς οίμωτρον ένταύθα δεν χωρεί: αλλά και βλάβην τινά δεν δύναται να προσενηώσων αυται εις τους καθ' ών άπευθύνονται. Και επειδή πιθανόν να τας εύρουσ και διασκεδαστικας τινές

1 Η περί της ό λόγος έπιφυλλίδς της «Νέας Ημέρας» έγράφη επί τη ευκαιρία της πρό τινος εν Αλεξανδρεία εκδόσεως «Στιγουργικής» υπό του αύτου μουσικοδιδασκάλου κ. Π. Γρισάνη.

ἐκ τῶν ἀναγνωστῶν τῆς «Ἐστίας» ἄς κάμω νὰ ἀκουσθῶσιν αἱ χαρακτηριστικώτερα ἐξ αὐτῶν.

«Τὸ ὁσημέραι αὐξανόμενον παρ' Ἑλλησι πλήθος τῶν στιχοῦργῶν εἶνε ἀσφαλῆς ἀπόδειξις τῆς ἐπικρατοῦσης ποιητικῆς στειρώσεως... Εὐχόμεθα εἰς τὴν «Στιχοῦργικὴν» τοῦ κ. Γριτσάνη νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν περιστολὴν τοῦ κακοῦ, οὐ γίνονται πρόβλεποι οἱ τὴν Ἑλλάδα καταλύσαντες στιχοῦργοί. Μακαρία ἡ Ἑλλὰς ἂν εἶγε πλείονας μὲν φιλοπάτριδας πολίτας, μείονας δὲ οἰστρομανεῖς ποιητάς.» Ἄλλ' εἶνε ἀνάγκη νὰ ὑποδειχθῇ ὅτι ὁ κατακλυσμὸς οὗτος τῶν στιχοῦργῶν ὑφίσταται μόνον ἐν τῇ ταπεινῇ φαντασίᾳ τοῦ Ἀνθίμου τῆς «Νέας Ἡμέρας» καὶ ὅτι ἐξ ἐναντίας μεγάλη ὑφῆσις παρατηρεῖται ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν εἰς τὴν στιχοῦργικὴν μανίαν; ὅτι πρὸς τὴν ὑφῆσιν ταύτην συνεπέλεσεν ὁ τύπος, καὶ ἰδέα ὁ περιοδικός, ἀνοικτιμῶνως ἀρνούμενος φιλοξενίαν εἰς στιχοῦργήματα, ἅτινα πρὶν ἀφροντίστως ἐδημοσιεύοντο ὅπως δὴποτε; ὅτι ἐπὶ τῶν δακτύλων ἀριθμοῦνται οἱ ἀκούμενοι ἐν τῇ συγχρόνῳ ποιητικῇ κινήσει; ὅτι ἡ σύγχρονος ποιητικὴ παραγωγή, ἀνεξαρτήτως τοῦ ποιῆ, προσφέρεται εἰς λίαν ἀραιὰς ὁδοὺς, καὶ ὅτι ἀναλόγως πρὸς τὴν κατὰ πρὸς ὅσον κίνησιν τῶν ἄλλων ἔθνων ἡ Ἑλλὰς παρίσταται λίαν πτωχὴ; ὅτι εὐχῆς ἔργον, θὰ ἦτο ἡ ὁσημέραι παρ' ἡμῖν κρατυνόμενη συνείδησις καὶ ἀντίληψις τοῦ ποιητικοῦ στοιχείου νὰ καθίστατο αἰσθητοτέρα διὰ ποιητικῶν ἔργων πυκνότερον ἐμφανιζομένων καὶ διὰ συμπυκνώσεως τῆς φάλαγγος τῶν παρ' ἡμῖν ποιητῶν; Καὶ πῶς τοὺς φαντάζεται ὁ ἰδεώδης τελειότητος μωρὸς σφοδρὸς οὗτος τοὺς πτωχοὺς αὐτοὺς! Οἰστρομανεῖς καὶ «θρασεῖς καὶ ἀνικαδεῖς ἐξ ἀλαζονικῆς οἰήσεως». Σῶσον, Κύριε! Οἱ προσωπικῶς γνωρίζοντες καὶ παρακολουθοῦντες ἐγγύτερον τὸν βίον τῶν ἀξίων λόγου ἐκ τῶν ἡμετέρων ποιητῶν, αὐτοὶ ἄς μαρτυρήσουν περὶ τῆς θρασύτητος καὶ τῆς ἀλαζονίας τῶν, ἐκτὸς ἂν θρασύτης καὶ ἀλαζονίας ἐκλαμβάνεται ὁ ἀγὼν τὸν ὁποῖον τινεὶ ἀνέλαβαν κατὰ τῶν σχολαστικῶν καὶ ἢ πρὸς τὰ παραγγέλματα τῶν δασκάλων ἀδιαφορία τῶν.

Καταγγέλλει δὲ τοὺς ποιητάς ὁ ἄνθρωπος ὡς θορυβοῦντας «καὶ δεινὰ παταγοῦντας», δι' οὐδένα ἄλλον λόγον ἢ διότι ταλμῶσιν οἱ ἀγροῖται νὰ δημοσιεύουν μὲ τὰς ὑπογράφας τῶν ἐδῶ κ' ἐκεῖ πεζὰ καὶ ἑμμετρα, ἀντὶ, λαμβάνοντες εἰς χεῖρας, δίκην εὐχολογίου, τὰς ἐπιφυλλίδας τῆς «Νέας Ἡμέρας» νὰ διέρχωνται τὸν βίον ἀσκητικῶς ἐν προσεύχῃ καὶ νηστείᾳ καὶ σιωπῇ. Ὡς τῆς ἀλλοκότου εὐαισθησίας τῶν αὐτῶν τοῦ σοφοῦ ἐπιφυλλιδογράφου, μέχρι τοῦ ὁποῖου οἱ ἀπαλοὶ ψιψυροὶ δύο τριῶν στίγων καὶ ὁ γοργὸς βροῦς διηγηματογραφικῆς τινος περιόδου καταφθάνουν ὡς θόρυβοι καὶ δεινοὶ πάταγοι! Τὴ νὰ γίνῃ! καλὸν θὰ ἦτο οἱ καῦμένοι οἱ ποιηταὶ ἀντὶ νὰ κινῶνται δημοσιεύοντες

τὰ ἔργα τῶν, νὰ στέκουν ὡς τὰ μαρμαρωμένα βασιλόπουλα τοῦ παραμυθιοῦ, — ἴσως τότε θὰ ἐμάλασαν τὰς καρδίας τῶν Τεργεσταίων σοφῶν — καὶ ἀντὶ νὰ ἀγαπῶσι καὶ νὰ σέβωνται ἀλλήλους — ἀπαραίτητον παρακολούθημα τῶν συναντωμένων ἐν κοινῇ ἐργασίᾳ καὶ ἐμπνεομένων ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἢ ἀναλόγων φρονημάτων καὶ αἰσθημάτων, — ἀντὶ νὰ ἀποδίδωσι τὴν πρέπουσαν τιμὴν εἰς τοὺς προηγουμένους αὐτῶν ποιητάς καὶ διδασκάλους, τοὺς φωτίζοντας καὶ κρατύνοντας τοὺς νεωτέρους ἐν τῇ ὁδῷ ἐρ' ἧς βαδίζουσιν, ἀντὶ τούτων, ἄγονοι τὸν νοῦν, καὶ σκαιοὶ τὴν καρδίαν, νὰ ἀποστηθίζουν ἐκ τῶν ἐπιφυλλίδων τῆς «Νέας Ἡμέρας» καὶ πάσης συντόμου καὶ πολυτόμου δασκαλικῆς φυλλάδας πᾶσαν ὕβριν, ἐκ τῶν ἀφρόνως κατεσπαρμένων ἐν αὐταῖς, ὑπερελληνίζουσιν ὁμοῦ καὶ ὑπεράττικον, κατὰ τοὺς κανόνας τῆς ὀρθογραφίας καὶ τῆς ὀρθοεπειάς καὶ μὴ «σεσυλημένην τοὺς γραμματικούς τύπους», ἀλλ' ἄρτιαν καὶ μοσχοβολοῦσαν ἀπὸ τὴν εὐγένειαν τῶν ἀρχαίων καταλήξων, καὶ νὰ ραντίζουν μὲ αὐτὰς δεξιά καὶ ἀριστερὰ τοὺς ἀδιαφόρως παρεργόμενους διαβάτας. Ἄλλὰ τότε θὰ ἐστερούμεθα ψυχωτεροῦς ἀπολαύσεως, διότι δὲν θὰ ἐδιαβάζαμεν εἰς τὰς σοφὰς ἐπιφυλλίδας ἀποκαλύψεις μηχανορραφῶν, τῶν ὁποίων ἡ κωμικότης ὑπερβαίνει πᾶσαν περιγραφήν: «Πολὺ φοβοῦμεθα ὅτι ἐν τῷ πολυκρότῳ «γλωσσικῷ ζητήματι» λανθάνει ἐταιρία τις ἀμοιβαίου θαυμασμοῦ, ἥτις κέντρον μὲν ἔχει τοὺς Παρισίους, ἐνθα οἱ παράσιτοι τοῦ Ρενάν ἐκθειάζουσιν ἐκάστοτε τὴν γλωσσοπλαστικὴν τοῦ κ. Ψυχάρη μεγαλοφυίαν, ἔδρας δὲ τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν Κέρκυραν, ἐνθα φιλοδοξοὶ νεανίσκοι καὶ ἡλίθιοι στιχοῦργοι καὶ κριτικοὶ θαυμάζουσι καὶ γεραίρουσι μέχρι κόρου ἀλλήλους».

Πολλὰ φοβῆται ὁ σοφὸς ἐπιφυλλιδογράφος, καὶ πρὸ ἐνός μόνου ἀτρόμητος δεικνύεται: πρὸ τοῦ γελοίου. Φαντάζεσθε τὸν Ψυχάρη, ὡς εἶδος Μεγάλου Ἀρχιερέως, ἢ Ἰγνατίου Λογιόλα, ἀρχιερεθονάρου ἢ ἀρχιμυθηνιστοῦ ἢ ἀρχιαναρχικοῦ, ἢ κ' ἐγὼ δὲν ἤξεύρω τί, τὸν φαντάζεσθε ἀνυψοῦντα τὴν σημαίαν τῆς διαβολικῆς ἐταιρείας, ἥτις ἔχει σκοπὸν τὴν διὰ πετρελαίου καὶ δυναμίτιδος ἀνατίναξιν τῆς Γλώσσης καὶ κατάλυσιν τοῦ βασιλείου τῶν ἐπιφυλλιδογράφων τῆς Τεργεστῆς; καὶ φαντάζεσθε περὶ αὐτὸν χορεύοντας πανηγυρικῶς τοὺς παρὰ τοῦ Ρενάν, δηλαδὴ τὸν Anatole France, ὅστις ἐπανειλημμένως ἔγραψεν ἐν τῷ «Temps» περὶ τῶν ἐπιστημονικῶν καὶ ποιητικῶν ἐργασιῶν τοῦ κ. Ψυχάρη, καὶ μετ' αὐτὸν τὴν... «Revue bleue», τὴν «Journal des debats», τὴν «Nouvelle Revue», τὴν «Revue des études grecues», τὴν «Revue critique», εἰς τὰς ὁποίας οὗτος συνεργάζεται, καὶ ἐπὶ τέλους τὸ... Πανεπιστήμιον, ἐν τῷ ὁποίῳ διδάσκει; Αὐτοὶ εἶνε οἱ καὶ αἱ παράσιτοι, συμπερι-

λαμβάνομένων καὶ πάντων τῶν διευθυντῶν, συντακτῶν καὶ συνεργατῶν τῶν ἀνωτέρω φύλων, καὶ παντός ἐπιστήμονος καὶ γλωσσολόγου — ὁποῖος π. χ. ὁ Hovelacque ἐν τῇ «Linguistique» αὐτοῦ — μνημονεύοντος τῶν ἐπιστημονικῶν ἐργασιῶν τοῦ ἀνδρός, ἢ ὅπως δὴποτε τιμῶντος αὐτόν. Ὁ χορὸς εἶνε ἄξιος τῆς ἀρχαίας κωμωδίας, ἀλλ' ὁ σοφὸς ἐπιφυλλιδογράφος εἶνε ἀντάξιός μόνον τοῦ Ξηροχωρίτου ἥρωος τῆς νεωτέρας κωμωδίας. Πετάζετε τῶρα ἐπὶ πτερυγῶν ἀνέμων εἰς Κέρκυραν καὶ συλλάθετε ἐπ' αὐτοφῶρῳ τὸν «φιλοδοξὸν νεανίσκον» Πολυλᾶν καὶ τὸν «ἡλίθιον στιχοῦργον» Μακρορᾶν, καὶ μετ' αὐτῶν συμμορίαν ὅλην ἀγραμμάτων καὶ ἀλιτηρίων, Καλοσγούρων, Μαδίλληδων, Κεφαλληνῶν, καὶ ἄλλων, ὄχλου παντοδαποῦ συνωμοστῶν, γονυπετούντων πρὸ τῆς εἰκόνης ἐνός καταπτύστου αἰρετικοῦ καὶ ἀρχιληστοῦ, Σολωμοῦ κλυομένου, καὶ μυστικῶς διαβουλομένου τίνι τρόπῳ «θαυμάζοντες καὶ γεραίροντες μέχρι κόρου ἀλλήλους» νὰ καταπλήξωσι καὶ αὐτὸν τὸν ἀποκλειστικὸν πάσης σοφίας κλειδοκράτορα ἐπιφυλλιδογράφον τῆς «Νέας Ἡμέρας», ὥστε νὰ τοῖς παραδώσῃ τὰς κλειδὰς του. Μεθ' ὃ διευθυνθήτε ἀστραπηδὸν εἰς Ἀθήνας καὶ ὀρμήσατε ὡς κερανοὶ εἰς τὰ γραφεῖα τῆς «Ἐστίας», ἐνθα ὁ ἀμοιβαῖος θαυμασμός ἐστῆσε τὸν θρόνον του. Ἐδῶ θὰ τοὺς συλλάβετε ὡς εἰς ποντικὸν παγίδα ὅλους τοὺς ἀγροῖους αὐτοὺς ἀμοιβαίους θαυμαστάς, ὅλο καὶ φιλοδόξους νεανίσκους, ὅλο καὶ ἡλίθιους στιχοῦργους καὶ κριτικούς. Ἐνα κ' ἐνα. Χασιποτοῦντας καὶ ἀσημνοῦντας, λωποδύτας πάσης προελεύσεως, κάθε καρυδιᾶς καρδίᾳ: πάλιν Πολυλᾶδες καὶ Μακρορᾶδες καὶ Καλοσγούρους: ἐδῶ Πολίτην, ἐκεῖ Ροῖδην, παραπέρα Βλάχον, Ψυχάρη, Λάμπρον, Μηλιαράκη, Καλόγιαννον, Βικελαν, Βιζυηνόν, Προβελέγιον, Καρκαβίτσαν, Παπαδιαμάντην, Ξενοπούλον, Μαρτζῶνη, Παράσχον, νέους καὶ γέροντες, σοφοὺς καὶ ἀσοφοὺς, ποῦ νὰ τοὺς ἀριθμήσω ὅλους;

Ὅλοι αὐτοὶ δὲν κάμουν τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ θαυμάζουν καὶ γεραίρουν μέχρι κόρου ἀλλήλους, διότι ὑπὸ ταιούτων μόνον ὄρον δέχεται τὰ ἔργα τῶν πρὸς δημοσίευσιν ὁ διευθυντὴς τῆς «Ἐστίας». Δροσίνης ὁ ἀσυνειδήτως οὗτος, ὅστις ἐπάγγελμα ἔχει τὸ νὰ καταπνίγῃ πᾶσαν φωνὴν μὴ ἀρέσκουσαν εἰς αὐτόν, καὶ ἀνήγαγεν εἰς θρησκείαν τὸν αὐτοθαυμασμόν. Ἄν θέλετε νὰ κατοπτεῖσθε καὶ δημοσιογραφικὰ τινὰ κέντρα, π. χ. τῆς «Ἐφημερίδος», τῆς «Ἀκροπόλεως», τοῦ «Ἀστειως», θὰ ἀνακαλύψετε κ' ἐκεῖ ρωλεὰς ἀμοιβαίους θαυμαστῶν. Λάθετε δὲ ὑπ' ὅψιν ὅτι αἱ πλεκτάναί τῆς ἐταιρείας ἐκτείνονται μέχρις Ἰνδιῶν, μέχρι τῆς Βομβάης, ὅπου ὁ Ἀργύρης Ἐφταλιώτης γράφει τὰ ποιήματα καὶ τὰ διηγήματά του, πάντοτε χάριν τοῦ ἀμοιβαίου θαυμασμοῦ, καὶ ὁ κ. Πάλλης

μεταφράζει τὴν Ἰλιάδα «εἰς τὴν ἀσυνειδήτως καὶ ἐπὶ τὸ χυδαίωτον παρακεχαραγμένην γλώσσαν.» Ἀπελπισία.

Οἱ θεσιθῆραι οἱ ματαίως κρούοντες τὰς θύρας τῶν ὑπουργείων, ἐκδικοῦνται ἐν τέλει μεταβαλλόμενοι εἰς φλογερούς πατριώτας καὶ ὑβρίζοντες τοὺς κυβερνήτας ὡς προδότας τῆς πατρίδος. Οἱ νεανία: οἱ ἀνυπομονοῦντες νὰ διαλάμψωσιν εἰς τὴν δημοσιότητα καὶ μὴ εὐρίσκοντες εὐμενῆ ὑπόδοχὴν παρὰ τοῖς διευθυνταῖς τῶν περιοδικῶν καὶ τῶν ἐφημερίδων καταφεύγουν εἰς ἀνάλογον μέτρον ἀπαράβατον: ἐκδικοῦνται κατὰ τῶν ἄλλων, τῶν συστηματικῶς ἐργαζομένων, καὶ σχετικῶς εὐδοκιμούντων παρὰ τοῖς ὀλίγοις ἢ τοῖς πολλοῖς, καταγγέλλοντες αὐτοὺς ὡς ἀμοιβαίους θαυμαζομένους. Τούτους μιμοῦνται οἱ κρονόληροι τὸν νοῦν, οἱ παρακμάζοντες συγγραφεῖς, οἱ ἀποτυγχάνοντες στιχοῦργοι, οἱ σοφοὶ ἐπιφυλλιδογράφοι, καὶ πάντες ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι δὲν ὑποπτεύουν ὅτι τὰ γραφόμενά των εἶνε δυνατόν νὰ μὴ ἐκτιμῶνται — δικαίως ἢ ἀδίκως — ὑπὸ τῆς συγχρόνου γενεᾶς, τῆς σκεπτομένης καὶ αἰσθανομένης, καὶ αὐτοκολακεύονται ἀποδίδοντες τὴν ἀποτυχίαν των εἰς ποταπὰς ἀντιζηλίαις καὶ εἰς φανταστικὰς ἐταιρίας ἀμοιβαίου θαυμασμοῦ. Φεῦ! ἴσως ἡ μεγάλη ἔλλειψις ἡμῶν τῶν σήμερον ὅπως δὴποτε καλλιεργούντων τὰ διάφορα εἶδη τοῦ λόγου εἶνε ὅτι στερούμεθα ἴσα ἴσα τῆς δυνάμεως τοῦ θαυμάζειν. Ἄνευ τῆς δυνάμεως ταύτης οὐδὲν γενναίον δύναται νὰ παραχθῇ ἐν τῇ Τέχνῃ. Ἡ ἀμοιβαία ἐκτίμησις εἶνε τὸ καθήκον τῶν εἰλικρινῶς καὶ εὐσυνειδήτως καὶ ἐν συναδελφότητι ἐργαζομένων: ἀλλὰ πολὺ φοβοῦμαι ὅτι ὁ κυριεῶν πλανήτης ἐν Ἑλλάδι εἶνε οὐχὶ ὁ τῆς ἀμοιβαίας ἐκτιμήσεως, ἀλλ' ὁ τοῦ ἀμοιβαίου... ἀλληλοφαγωματός.

Ὁ σοφὸς ἐπιφυλλιδογράφος λέγει πρὸς τοῦτοισ καὶ τινὰ, τετριμμένα, ἀσύνετα, καὶ ἀνόητα περὶ τῆς δημῶδους. Δὲν ἔχω καιρὸν καὶ ὄρεξιν νὰ ὑποκινήσω θέμα περὶ τοῦ ὁποῖου ἀλλαγῶ διαλαμβάνω ἐν ἐκτάσει κατὰ τὰς δυνάμεις μου. Περιορίζομαι μόνον ξηρῶς νὰ σημειώσω ὅτι οἱ γράφοντες τὴν δημῶδη φρονοῦσιν ὅτι ἡ ὀρθογραφία καὶ ἡ ὀρθοεπεία δὲν εἶνε βέβαια ἀποκλειστικὸν γνώρισμα τῆς γλώσσης τοῦ σοφοῦ ἐπιφυλλιδογράφου τῆς «Νέας Ἡμέρας», πρὸς ὃν τελευτῶν, στέλλω πολλὰ πολλὰ χαιρετίσματα ἐκ μέρους τῶν ἀξιοσίων κ. κ. Πολυλᾶ καὶ Ροῖδου, τῶν ὁποίων μετ' οὐ πολὺ ἐκδίδονται ἴδιαι συγγραφαὶ περὶ τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος. Τὸν παρακαλῶ νὰ λογαριασθῇ μὲ αὐτοὺς. Οἱ γράφοντες τὴν δημῶδη δὲν σκοποῦσι τὴν κατάργησιν τῶν κανόνων τῆς ὀρθογραφίας καὶ ὀρθοεπειάς, διότι χάριν αὐτῶν ἴσα ἴσα ἐρωμένως ἀγωνίζονται, ἀλλὰ τὴν κατάργησιν τοῦ Δασκαλισμοῦ, τοῦ ἀποκτηνοῦντος τὸν νοῦν καὶ ἀποξηραίνοντος τὴν καρδίαν.

ΧΡΟΝΙΚΑ

Φιλολογικά

Ὁ ἐκδότης τῆς *Parisien* ἢ *Ἡροῦς* καὶ ὁ συντάκτης ἄρθρου δημοσιευθέντος ἐν αὐτῇ καὶ προσβάλλοντος τὰ χειρὰ ἤθη κατεδικάσθησαν εἰς πρόστιμον 3000 φράκων, ὁ δὲ ἐκδότης τοῦ *Zid Blā di* ὁμοίαν κίτιαν εἰς πρόστιμον 1000 φράκων.

— Ἐκ *Στοκχόλμης* ἀγγέλλεται ὁ θάνατος τῆς πολυγράφου καὶ ἐπὶ τινα καιρὸν διασήμευ Σουηδῆς συγγραφέως *Εὐιλίας Φλυγῆος Καρλέν*, περὶ τὸ ἔθνος τῆς ὁποίας ἐγένετο παλὺς θόρυβος ἐν Γαλλίᾳ κατὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ *Maitre des Forges* ὑπὸ τοῦ ὄν. Ὁ Γάλλος μυθιστοριογράφος κατηγορήθη τότε ὅτι τὴν ὑπόθεσιν τοῦ ἔργου του, τοῦ μαγεύσαντος πλήθη ἀφελῶν καὶ εὐλαστῆτων ἀναγνωστῶν, ἔλαβεν αὐτοσυνωπῆσιν ἐξ ἔργου τῆς Καρλέν ἐπιγεγραμμένου *Ἐν Ἔτος* καὶ ἐκδοθέντος κατὰ τὸ 1846.

— Ὡς γνωστὸν ὁ στρατηγὸς Γράντ ὁ ἄλλοτε πρόεδρος τῆς Βορειαμερικανικῆς Συμπολιτείας, ὁ ὑπὸ δολοφονοῦ χειρὸς πληρωθεὶς καὶ ἀπολέσας τὴν ὄρασιν συνέγραψεν ὑπαγορεύων τὴν βιογραφίαν του, τὴν ἔκδοσιν δ' αὐτῆς κατέλιπεν ὡς κληρονομίαν εἰς τὴν οἰκογένειάν του. Ἀγγέλλεται νῦν ὅτι κατὰ τὴν ἐκκαθάρισιν τοῦ λογαριασμοῦ τοῦ ἐκδότου εὐρέθη ὅτι ἡ οἰκογένεια Γράντ ἐκέδησεν ἐκ τοῦ βιβλίου τούτου δολάρια 414,855, ἧτοι περὶ τὰ 212 ἑκατομμύρια δραχμῶν.

Καλλιτεχνικά

Ἐν Κοπεγχάγη ὁργανισθῆ ἰδιορρυθμὸς καλλιτεχνικὴ ἔκθεσις ἐξ 120 εἰκόνων κίτινες ἐκτίθενται ἀνωμόως, ἕνα κριθῶσιν ὑπὸ τοῦ κοινῶ ἀνευ προκαταλήψεων.

Ἐπισημονικά

Κατὰ τὰς πληροφορίας διαφόρων εὐρωπαϊκῶν φύλλων, κατώρθωσεν ὁ ἐν Βερολίνῳ ἰατροὸς Δρ *Richard Pfeiffer*, (γαμβρὸς τοῦ *Κώχ*, διευθυντῆς τοῦ ἐπιστημονικοῦ τμήματος τοῦ νεωστὶ ἰδρυθέντος ἰνστιτούτου δια τὰς μολυσματικὰς νόσους) νὰ ἀνακαλύψῃ τὴν αἰτίαν τῆς γενέσεως καὶ τῆς μεταδοτικῆς δυνάμεως τῆς ἰμφλουέντας, ποσεργόμενῃ ἐκ μικροβίου, ἀποτελοῦντος ἐκτάκτως μικρὸν βακτηρίδιον. Εὐρύτεραι πληροφορίαι θὰ δημοσιευθῶσι προσεχῶς εἰς ἐπιστημονικὰ φύλλα, ταύτας δὲ θὰ μεταδώσωμεν μετ' ὀλίγων τοῖς ἀναγνωσταῖς τῆς « Ἐστίας ».

— Περὶ τὰ φωτογραφίας ἀποδιδούσης τὰ χρώματα τῆς φύσεως ἐγένοντο καὶ ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἐπέτυχον πληρέστατα· ἀλλὰ τὸ ζήτημα τῆς ἀπαλοῦς ἐπιτυχίας δὲν ἐλύθη ἐτι θεστικῶς καὶ οὐδὲ θὰ λυθῆ ταχέως.

— Ἡλεκτρικὴ ἐκθεσις ἐν Μόσχᾳ διοργανίξεται διὰ τὸν προσεχῆ Ἀπρίλιον ἧτις θὰ διαρκῆσῃ μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου.

— Ἐπανῆλθον εἰς τὸν λιμὲνα τοῦ

Χαμμερφέστ ἡ εἰς τὰς νήσους τῆς Σπιτζβέργης ἐκπεμφθεῖσα γερμανικὴ ἀποστολὴ ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ πλοίαρχου Βιάδ. Ἡ ἀποστολὴ προωχίωσεν μέχρι τῆς 80α βορείου πλάτους ἐπὶ τῆς νήσου Βάρεν, ὅπου ἐστῆσε καὶ ἐχαιρέτισε τὴν γερμανικὴν σημαίαν, ἐκοίθη δ' ἀνομφελεῖς νὰ προχωρήσωσιν ἐπὶ πλέον. Κατὰ τὴν μακρὰν ἀποδημίαν οὐδεὶς ἐκ τοῦ πληρώματος τοῦ πλοίου ἐπαθε καὶ τὸ σκάφος ἐπανήλθεν ἀβλαβῆς.

Ἐκπαιδευτικά

Ἐπάρχουσι καθ' ὅλην τὴν ὑψηλίον 147 πανεπιστήμια. Μεγαλῆτερον ὄλων εἶνε τὸ πανεπιστήμιον τῶν Παρισίων ἀριθμοῦν 6220 ἀκροατὰς, καὶ δευτέρον τὸ τοῦ Βερολίνου 5527. Τὸ μικρότερον ὄλων εἶνε τὸ πανεπιστήμιον *BayCollege* ἐν Σιέρα Λεόνε ἀριθμοῦν 12 ἀκροατὰς καὶ 5 καθηγητὰς.

Θεατρικά

Ὁ *Ζολᾶ* ἐπέδωθε εἰς τὴν δραματοποίησιν τοῦ περιαλήτου μυθιστορημάτος του «*La Bête Humaine*», τὸ ὅποιον θὰ παρασταθῆ κατὰ τὸ προσεχές φθινόπωρον εἰς τὸ θέατρον τῆς Πύλης Ἀγίου Μαρτίνου ἐν Παρισίοις.

ΤΗΛΕΦΩΝΗΜΑΤΑ

Δὲν σὰς ἠράτησαν, κυρία Ζῆτα, ὄχι. Ἀλλ' ὅπως ὁ νεώτατος συρμὸς εἶνε νὰ ἰππεύουν αἱ κυραὶ κατ' ἀνδρῶν τρόπον. Αἱ τολμηρότεραι Παρισίαι πρόδρομοὶ ἐφάνησαν ἴδη εἰς τὸ Δάσος τῆς Βουλόνης ἰππεύουσαι ἀνδρῶν, πικνότεραι δὲ ὁμάδες τοιαύτων ἀμαζόνων ἐθεάθησαν εἰς τὸ *Hyd-park* τοῦ Λονδίνου. Εἰκόνα αὐτῶν δύνασθαι νὰ ἰδῆτε καὶ εἰς ἐν τῶν τελευταίων φυλλαδίων τῶν «*Εἰκονογραφημένων Νέων*». Αἱ οὕτως ἰππεύουσαι κυραὶ φοροῦσι μικρὸν καστόρειον πῖλον, φόρμα δὲ ἀπλοῦν καὶ κολύπτειον.

ΓΡΑΦΟΛΟΓΙΑ

Μικρὰ γραφή

Μικρὰ γραφὴ ἢ φιλογραφία λέγεται ἐκείνη τῆς ὁποίας τὰ γράμματα εἶνε μικρὰ μὲν, ἀλλὰ μετὰ προσοχῆς σχεδιασμένα καὶ κατὰ τὸ μῆλον ἢ ἧττον καλλιγραφικά.

Ἡ γραφὴ αὕτη εἶνε ἐκείνων, οἱ ὅποιοι προσηλοῦνται εἰς μικροπράγματα καὶ μηδαιμνα, ἢ γραφῆ τῶν μωρῶν παρθένων, τῶν θρησκομανῶν γεροντοκορῶν.

Ὅμοιος γράφουσι οἱ ἀφρημένοι, οἱ ὄλως ἐστερημένοι φαντασίας, οἱ μεταψυχοί, οἱ μικρολόγοι.

Ἐν γένει τοὺς ἔχοντας μικρὰν γραφὴν χαρακτηρίζουν τὰ ἐξῆς προσόντα: Προσηλωσὶ εἰς ὄρισμένην ἰδέαν, πολυμάθεια, μικρολογία, ἀσημότης, λεπτολογία, πομπηρία, ἀποσκίθρωπαι αἰσθημάτων.

ΓΡΑΦΟΛΟΓΟΣ

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ὅστις δὲν ἠξέουει τί θέλει, πρέπει νὰ κάμῃ ἀγογγύστος, ὅτι θέλουσι οἱ ἄλλοι.

Διὰ νὰ ἀκούομεν καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ κακὰ, διὰ τοῦτο ἔχομεν δύο ὄσα.

ΔΙΑ ΧΟΡΟΝ ΜΕΤΗΜΦΙΕΣΜΕΝΩΝ